

NOVI

ODMEV

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

ŠTEVILKA 10
MAREC 2000

BESEDA UREDNIKA

Z deseto, jubilejno številko Novega odmeva smo premagali stari Odmev, ki je izhajal v letih 1932-33. Odmev je izšel samo devetkrat. V drugem letu je zaradi finančnih težav ugasnil. Novi odmev pa z deseto številko vstopa v peto leto izhajanja. In prepričan sem, da bomo še nekajkrat nadživeli Odmev. Tudi zato, ker vselej močno odmevamo.

Na predstavitev prvi sveženj nove številke, ki pride iz tiskarne (ponavadi še vroč od tiskarnega stroja) poide takoj. Nevarno je, če ga ne spraviš na varno. Če ga pustiš na odprtem, nemudoma izgine.

Ko smo v Ljubljani predstavljali našo knjigo "Slovenski dom v Zagrebu 1929-1999" in ko smo s seboj prinesli tudi nekaj izvodov Novega odmeva, so prihajali k nam z vprašanjem: "Ali imate še kakšno številko več? Ali lahko dobim še eno knjigo?" Naši pisani dokumenti o dejavnosti društva so izjemno dobro sprejeti. To je vzpodbudilo nove ideje. Ena je že uresničena. To je knjiga "Pojdi z mano", zbirka pesmi člana našega društva in člana uredništva Marijana Horna. Razmišljamo tudi o tem, da bi pripravili knjigo o Slovencih, ki so zaznamovali zagrebško in hrvaško kulturo in umetnost, znanost, medicino, gospodarstvo, šport. To bi bil morda zbornik z obširnimi biografijami. Ali pa leksikom s krajšimi podatki, ki bi izhajal občasno in ki bi ga dopolnjevali po abecednem redu. Pri tem projektu bi morale sodelovati veliko članov, ki bi "pokrili" področja svoje dejavnosti ali interesa.

V zametkih je tudi zamisel o zvočni (glasbeni) ediciji.

Lotimo se dela in za naslednje naščaje opišimo zgodovino slovenstva na Hrvaškem. Morda jih bo to vzpodbudilo, da ne bodo pozabili svojih korenin in da se bodo še naprej zbirali v našem društvu.

Silvin Jerman

POVOLILNA HRVAŠKA

Tudi hrvaški državljani slovenske narodnosti smo letos sodelovali v hrvaškem volilnem maratonu.

Na parlamentarnih volitvah, ki so bile 3. januarja, nismo mogli izbirati, ali bomo volili kandidate s strankarskih list ali kandidate narodnostnih manjšin, saj imajo to pravico samo pripadniki manjšin, ki so navedene v hrvaški ustavi. Slovenci smo bili iz nje izbrisani decembra leta 1997.

Poslanski dom Hrvaškega državnega sabora ima 151 poslancev. Večino poslanskih sedežev (95) zaseda koalicija šesterice. V predstavniškem domu je pet poslancev narodnostnih manjšin, in sicer **Furio Radin** (Italijani), **Tibro Santo** (Madžari), **Milan Đukić** (Srbi), **Zdenka Čuhnil** (Čehi in Slovaki) ter **Borislav Graljuk** (Avstrijci, Nemci, Rusini, Ukrajinci, Židi). Predsednik sabora je **Zlatko Tomčić**, podpredsednici pa so postali **Mato Arlović**, **Baltazar Jalšvec**, **Ivić Pašalić**, **Vlatko Pavletić** in **Zdravko Tomac**. Člani Odbora za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin so **Furio Radin** (predsednik), **Marin Jurjević** (podpredsednik), **Milan Đukić**, **Tibor Santo**, **Borislav Graljuk**, **Zrinjka Glovacki Bernardi**, **Krešo Kovačiček**, **Drago Kraljević**, **Romano Meštrović**, **Ivo Lončar**, **Zlatko Kramarić**, **Nevo Šetić**, **Ante Beljo** in **Anto Kovačević**. Predsednik odbora za zunanjo politiko je postal **Zdravko Tomac**, sicer tudi predsednik društva slovensko-hrvaškega prijateljstva, ki je 25. februarja za Slovensko tiskovno agencijo izjavil, da bo "hrvaška vladajoča koalicija zahtevala vnovično vključitev Slovencev kot narodne manjšine v hrvaško ustavo". Hrvaška je 27. januarja dobila novo vlado. Premier je postal **Ivica Račan**, ki zagovarja stališče, da so vsi slovensko-hrvaški problemi rešljivi in da so manjši, kot se je zdelo minula leta.

Po dveh volilnih krogih (24. januar in 7. februar) je bil za novega hrvaškega predsednika izvoljen **Stipe Mesić**. V predvolilni kampanji je napovedal, da bo predlagal vrnitev slovenske manjšine v hrvaško ustavo. Že nekaj ur po zmagi je Mesić zagotovil, da bo osebno prispeval k reševanju nesoglasij s Slovenijo. Po njegovih besedah morata državi pohiteti z odpravo odprtih vprašanj, saj nimata pravice problemov prepuščati naslednjim generacijam, navsezadnje pa urejene odnose od obeh držav pričakuje tudi Evropska unija. Mesićev moto je: Malo bomo popustili mi, malo oni, pa bomo hitro prišli do rešitve. Predsednik Mesić se je na dan slovesne prisege, 18. februarja, v Zagrebu sešel s slovenskim predsednikom **Milanom Kučanom**. Dogovorila sta se, da bo ena od prvih Mesićevih poti na tuje prav obisk v Ljubljani. Predsednik Kučan je po sestanku izjavil, da je nastopilo zlatih pet minut za Hrvaško; če jih bodo njeni voditelji dobro izrabili, bo to koristilo tudi Sloveniji.

(I.T.)

KUČAN - SLOVENSKI DOM 1 : 1

Slovenski predsednik je imel v Zagrebu vrsto dvostranskih srečanj s tujimi državniki, vzel pa si je čas tudi za kratek sestanek s predstavnikoma Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenskega doma, **Darcom Šoncem** in **Francem Straškom**.

Sestanek je bil dogovorjen za 17.40 uro v hotelu Intercontinental, kjer je predsednik bival ob svojem obisku v Zagrebu. Sestanek pa je bil tik pred zdajci premaknjen na 16. uro, o čemer smo bili obveščeni v zadnjem hipu. Zato smo na sestanek zamudili. Predsednik **Kučan** je dejal, da smo zdaj 1 : 1, saj je njegovo vabilo za letošnje slovesno srečanje ob kulturnem prazniku v Ljubljani v Slovenski dom v Zagrebu prispelo z dvodnevno zamudo.

V kratkem, vendar zelo odkritem in vsebinskem pogovoru, v navzočnosti slovenskega veleposlanika v Zagrebu **Boštjana Kovačiča**, smo razložili perečo problematiko Slovencev na Hrvaškem. Izpostavili smo dve temi: vrnitev Slovencev v hrvaško ustavo in problem prostorov Slovenskega doma v Zagrebu, ki je najstarejše društvo Slovencev na Hrvaškem. Predsednik Kučan je obljubil, da nam bo pomagal in da se bo o tem pogovoril s predsednikom Mesićem.

Ko smo po sestanku zapustili sobo, so naša mesta zasedli novinarji, ki so nestrpnost čakali na začetek predsednikove tiskovne konference. Po njej smo se s predsednikom Kučanom še slikali za Novi odmev.

(D.Š.)

100 LET OD ROJSTVA JOSIPA GOSTIČA

5. marca je minilo sto let od rojstva velikega umetnika, opernega pevca, tenorista Josipa Gostiča. Ob tem pomembnem jubileju je Kulturno društvo Jože Gostič iz Homca skupaj z zagrebško in ljubljansko opero, Slovenskim domom ter nekaterimi posamezniki

teljev - operne umetnosti, članov Slovenskega doma in uglednih osebnosti hrvaškega kulturnega in političnega življenja jo je odkril Zdravko Tomac, podpredsednik sabora in predsednik Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva. Sledila je kratka maša v Cerkv sv. Marka. Gosti iz Homca so obiskali tudi Slovenski dom, kjer jih je pozdravil Silvin Jerman. Homčanom smo podarili monografijo, izdano ob sedemdeseti obletnici Slovenskega doma, Marijan Horn pa

nabito polnim avditorijem. V vlogi Manrica je nastopil **Janez Lotrič**. Dirigiral je maestro **Robert Homen**. Predstava je bila nagrajena z ovacijami, posebej za našega Janeza, dostojnega naslednika vseh slovenskih opernih pevcev, ki so trajno zaznamovali hrvaško kulturo.

Naslednji dan, na samo stoletnico rojstva Josipa Gostiča, so se prireditve preselile na Homec. V cerkvi Marijinega rojstva je bila ob 11. uri spominska maša, na kateri so sodelovali Homški cerkveni mešani zbor, komorni zbor zagrebške Opere, kvartet Slavonsky ter solista Janez Lotrič in **Tomislav Neralić** ob orgelski spremljavi **Toneta Potočnika** in **Pava Mašića**. Dirigiral je maestro **Vladimir Kranjčević**. Spominsko mašo je daroval **dr. Franc Rode**, ljubljanski nadškof in slovenski metropolit, ki je bil tudi častni pokrovitelj slovesnosti. Nadškof je ob tej priložnosti pozdravil tudi člane Slovenskega doma, ki so mu izročili monografijo, izdano ob sedemdeseti obletnici našega društva. Po končani maši so avtorji predstavili dvojno zgoščenko. Popoldne je bil v cerkvi na Homcu slavnostni koncert solistov zagrebške in ljubljanske opere, ki sta ga prenašala tako slovenski kot hrvaški radijo. Z opernimi arijami so nastopili **Ruža Pospis Baldani**, **Antonija Boroša**, **Vitomir Marof** in **Tomislav Neralić**, iz Ljubljane pa **Janez Lotrič**, **Ana Pugar Jerič**, **Mirjam Kalin** in **Marko Fink** ob klavirski spremljavi **Nataše Valent** in **Nine Cossetto**. Na orglah sta soliste spremljala **Pavao Mašić** in **Tone Potočnik**.

pripravilo vrsto kulturnih dogodkov in prireditev, ki so se začeli 4. marca v Zagrebu, končali pa se bodo jeseni v Ljubljani. Josipa Gostiča smo v Novem odmevu že predstavili oktobra leta 1997, ko smo pisali o slovenskih slavčih na hrvaških odrih. Kmalu po tistem, junija leta 1998, smo obiskali Homec, kjer smo položili cvetje ter prižgali sveče na grobu tega velikega slovenskega in hrvaškega umetnika.

Decembra istega leta, ob 35. obletnici Gostičeve smrti, je bila v Cerkv Marijinega rojstva na Homcu svečana maša, ki jo je vodil župnik **Alojzij Golob**. Takrat smo se povezali z **Borutom Jenkom**, predsednikom tamkajšnjega Kulturnega društva Jože Gostič. Člane društva je obisk iz Zagreba, predvsem pa naš spoštljiv odnos do njihovega rojaka, prepričal, da se na praznovanje stote obletnice Gostičevega rojstva temeljito pripravijo.

4. marca opoldne smo odkrili spominsko ploščo na hiši v Vitezovičevi ulici št. 6 v Zagrebu, kjer je Gostič živel kar 27 let. Slovesnost je pripravil Slovenski dom. Ploščo so po načrtu arhitekta **Roberta Potokarja** izdelali v kamnosestvu VM Kunovar, pri izpeljavi projekta pa je sodeloval **Ivan Martelanc** s slovenskega ministrstva za zunanje zadeve. Ob množici vaščanov Homca, hrvaških in slovenskih ljubi-

jim je poklonil zbirko pesmi *Pojdi z mano*. Potem smo se odpravili na svečano predstavo Verdijevega *Trubadurja* v HNK. Pred tem je bila v HNK predstavljena dvojna zgoščenka Josipa Gostiča s posnetki najlepših opernih arij in treh slovenskih pesmi *Bosa pojdiva*, *Samo en cvet* in *Da jo ljubim*. Morda najpomembnejša na zgoščenki pa je arija *Manrica* iz predstave *Trubadurja*, posneta leta 1963, le dva meseca pred Gostičovo smrtjo. To je bil tudi njegov zadnji nastop. Zgoščenko sta pripravila Glasbeni program hrvaškega radia in urednica **Marija Barbieri**.

Svečano predstavo *Trubadurja* so solisti ter člani zbora in orkestra Opere HNK izvedli pred

6. marca je pošta Radomlje izdala priložnostni poštni žig in spominsko kuverto z likom Josipa Gostiča.

Največji in najpomembnejši projekt ob proslavi stote obletnice rojstva Josipa Gostiča pa je izdaja njegove monografije avtoric **Marije Barbieri** in **Marjane Mrak**. Monografija, ki jo je izdalo KD Jože Gostič, je napisana v hrvaškem in slovenskem jeziku ter opremljena s kar 350 slikami, programskimi listi in ostalimi dokumenti. Prvič bo javno predstavljena v zagrebškem HNK 4. aprila letos, pozneje pa še na Homcu, v Slovenskem domu ter v Ljubljani.

Polona Jurinč

JOSIP GOSTIČ (1900 - 1963) Dolgoletno poklicno spremljanje operne umetnosti me je prepričalo, da je bil Josip Gostič tako po kakovosti petja kot po človeški plemenitosti ena od največjih umetniških osebnosti, ki je trajno in neizbrisno zaznamovala hrvaško, slovensko in tudi evropsko glasbeno reprodukcijo. Po začetkih v ljubljanski operi se je pozneje v Zagrebu razvil v jasno izoblikovano umetniško osebnost in je celo narekoval trend opernega dogajanja. Ne glede na velike uspehe v tujini in mikavne ponudbe opernih hiš, je vztrajal v zagrebški državni operi in bil absolutni ljubljenelec njenega občinstva, ki mu je ostal zvest do konca. Od leta 1951 je bil nekaj časa član dunajske državne opere. Imel je vse: lep glas širokega razpona in volumna, izredno muzikalnost, prepričljivo vokalno tehniko, široko stilsko kulturo, izvrstno glasbeno izobrazbo, razvit občutek za glasbeno in scensko interpretacijo, hkrati pa je bil - kot interpret - eleganten in prepričljiv. Vse to potrjuje izjavo Karla Boehma, da pevca s tako širokim repertoarjem in energijo ni več.

Marija Barbieri

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

Člani Slovenskega doma so na 53. občnem zboru, ki je bil 23. februarja, z navdušenjem pozdravili kakovost dela v letu 1999. Po ugotovljenem kvorumu je bilo izvoljeno delovno predsedstvo: **Darko Šonc**, **Nada Gajdarov** in **Silvester Kmetič**. Predsednik nadzornega odbora Bojan Kožar je natančno in strokovno poročal o materialnem in finančnem poslovanju ter o zaključnem računu za leto 1999. Posebej je poudaril, da je po ugotovitvah nadzornega odbora Slovenski dom tudi lani posloval v duhu skrbnega gospodarja in da so bila finančna sredstva porabljena namensko, za uresničevanje načrtovane programske dejavnosti. Na koncu je poudaril, da je Slovenski dom posloval v skladu s predpisi Republike Hrvaške.

Poročanje je nadaljeval predsednik inventarne komisije **Silvester Viđić**, ki je povedal, da je komisija, v kateri sta še **Alojz Slavko Kramer** in **Anton Lah**, pregledala inventar Slovenskega doma in ga uskladila z evidenco. Poudaril je, da je uporaba inventarja namenska in da je nekaj predmetov treba odpisati.

Predsednik Darko Šonc je dejavnost Slovenskega doma razdelil na dva dela, na uresničevanje programske dejavnosti v Slovenskem domu in izven njega (sodelovanje v Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem in Svetu narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, stiki s pristojnimi predstavniki Republike Slovenije in Republike Hrvaške ter mednarodnih komisij za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin). V nadaljevanju je predsednik plastično in analitično spomnil na prireditve v posameznih mesecih minulega leta: od številnih umetniških razstav, predavanj, koncertov in predstav iz Slovenije in Hrvaške, do proslav državnih praznikov Slovenije in predavanj tujih veleposlanikov, akreditiranih v Republiki Hrvaški. Kakovost izvedenega programa prijetno preseneča. Če upoštevamo, da so ves čas potekali še pouk slovenskega jezika, maše v slovenščini in petkova druženja, da redno izhaja časopis *Novi dnev*, lahko ugotovimo, da smo imeli v letu 1999 bogato, kakovostno in vsestransko kulturno-prosvetno dejavnost. V drugem delu poročanja je podpredsednik Franc Strašek ugotovil, da so dogodki v Slovenskem domu le del celotne dejavnosti društva. Poudaril je, da je Slovenski dom član

Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in član Sveta narodnostnih manjšin Republike Hrvaške. Občni zbor je seznanil z delom v Zvezi, v Svetu in pri mednarodnih komisijah za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin, kjer predstavnika slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc in Franc Strašek v ospredje postavljata tista pereča vprašanja, ki najbolj bremenijo Slovence na Hrvaškem, recimo: vrnitev Slovencev v hrvaško ustavo, problem prostora Slovenskega doma, predlogi za spremembo ustavnega zakona, volilnega zakona, zakona o društvih, sprejetje zakona *lex specialis*, ki bi uredil celotno problematiko narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški... Darko Šonc je seznanil občni zbor, da je upravni odbor ostal brez dveh članic: umrla je **Slavica Horjak**, **Ana Zorić** pa je izstopila iz upravnega odbora. Predlagal je, da se v upravni odbor izvolita **Polona Jurinić** in **Olga Tkalčec**. Predlog je bil soglasno sprejet.

Na koncu je predsednik predlagal načrt dela, akcij in usmeritev v letu 2000 in se zahvalil vsem članom Slovenskega doma, še posebej marljivim sodelavcem, ki so zaslužni, da je Slovenski dom postal naš drugi dom, da se v njem počutimo prijetno in sproščeno. Predsednika Šonca je občni zbor za njegov trud, prizadevanje in uspešno vodenje Slovenskega doma nagradil z burnim ploskanjem. Večer se je tradicionalno nadaljeval ob kozarčku vina, slovenski pesmi in prijetnem druženju.

Franc Strašek

VZORNO POSLOVANJE SLOVENSKEGA DOMA IN ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Nadzorni odbor Slovenskega doma (predsednik **Bojan Kožar** ter člana **Hedvika Čeranić** in **Marjan Horn**) je 22. februarja pregledal celotno gradivo (evi-

dence, dokumenti, blagajniški izpiski...) o materialnem in finančnem poslovanju našega društva v minulem letu.

Po pregledu predpisanih dokumentov in argumentirani razpravi je nadzorni odbor ugotovil, da je bilo poslovanje v skladu s hrvaškimi predpisi. Z zapisnikom je podal mnenje, "da je glede porabe finančnih sredstev društvo poslovalo uspešno in v duhu dobrega gospodarja".

Predsednik nadzornega odbora Bojan Kožar je 2. februarja zapisnik prebral na občnem zboru Slovenskega doma. Navzoči so z burnim ploskanjem pohvalili vodstvo društva, ki si je prizadevalo za brezhibno materialno in finančno poslovanje v letu 1999.

Nadzorni odbor Zveze slovenskih društev na Hrvaškem (pred-

sednik Milan Grlica z Reke ter člana Lidija Lasić iz Splita in Silvester Kmetič iz Zagreba) je 2. februarja pregledal materialno in finančno poslovanje v letu 1999. Nadzorni odbor je ugotovil, da je bilo poslovanje Zveze pravilno. Potekalo je v skladu s hrvaškimi predpisi, v skladu z določili statuta Zveze in po modelu Pravilnika za finančno podporo programske dejavnosti v slovenskih društvih na Hrvaškem.

To je odgovor vsem tistim, ki so izražali dvome in se trudili, da bi članstvo in širša javnost prepričali o domnevnih nepravilnostih v finančnem poslovanju Zveze in Slovenskega doma v Zagrebu.

Franc Strašek

Bojan Kožar
predsednik nadzornega odbora

MIHAELA LOGAR V ZAGREBU

Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu je 29. februarja organiziralo sestanek predstavnikov slovenskih društev na Hrvaškem z državno sekretarko Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Mihaelo Logar**. Iz zunanjega ministristva sta prišla še **Andrej Škrlevaj** in **Zorko Pelikan**.

Srečanja sta se kot predstavnika Slovenskega doma v Zagrebu udeležila **Darko Šonc** in **Franc Strašek**, v pogovoru pa so sodelovali tudi **Marijan Keber**, predsednik Slovenskega doma Bazovica z Reke, **Boštjan Kordiš** in **Gustav Zupanc** iz slovenskega društva v Splitu, društvo Slovencev v Šibenku pa je predstavljala **Mira Knežević**. Kot je dejala Mihaela Logar, so sestanek organizirali zaradi številnih kritik o delu Urada, ki so jih predstavniki slovenskih društev izrekli na novoletnem posvetovanju v slovenskem državnem zboru. Po mnenju Logarjeve bodo težave v prihodnje morali reševati najprej v Uradu in šele potem v parlamentu. Darko Šonc se z njo ni strinjal, saj kritike, izrečene v državnem zboru, niso bile namenjene le delu Urada, ampak predvsem odnosu slovenske države, parlamenta in politikov do Slovencev na Hrvaškem. Navzoči so se pogovarjali tudi o višini finančnih sredstev, ki jih Zveza slovenskih društev letos lahko pričakuje od Urada. Kot vse kaže, društva ne bodo dobila nič več denarja kot lani. Beseda je tekla še o težavah s prostori društev, ki jih bomo morali reševati postopno in to na višji, državni ravni.

Logarjevo smo opozorili tudi na problem uveljavljanja statusa Slovencev na Hrvaškem kot narodnostne manjšine, predvsem s strani matične Slovenije. Naše vztrajne napore, da bi tudi uradna slovenska politika sprejela stališče, da so Slovenci na Hrvaškem narodnostna manjšina, moramo po besedah Logarjeve v prihodnje usmeriti na znanstvene ustanove, zlasti na Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Ta bi s svojim raziskovalnim in znanstvenim delom potem dokazoval - kar je sicer že dokazano v knjigi Slovenci v Hrvaški, **Vere Kržišnik Bukič** - da imajo Slovenci na Hrvaškem vse značilnosti manjšine in torej niso priseljenci, izseljenci, zdomci ali kakšna druga skupina.

Vsi sogovorniki so se strinjali, da so takšni sestanki zelo koristni in potrebni, vendar po besedah Logarjeve, v prihodnje izvedljivi le v Uradu v Ljubljani.

Darko Šonc

POSŁANCI DRŽAVNEGA ZBORA V SLOVENSKEM DOMU

Poslanci slovenskega Državnega zbora **Anton Anderlič**, **Jože Avšič** in **Ciril Pucko**, ki so v Zagreb prišli kot mednarodni opazovalci hrvaških parlamentarnih volitev, so 3. januarja obiskali tudi Slovenski dom. Spremljala sta jih predstavnika slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Bogdan Benko** in **Marko Sotlar**.

Dobrodošlico so jim zaželeli predsednik in podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in Slovenskega doma v Zagrebu, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**, urednik Novega odmeva **Silvin Jerman** in tajnica **Miroslava-Maria Bahun**. Poslance so obvestili o pomembnosti Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in o modelu načrtovanja in financiranja programske dejavnosti v društvih. Poudarili so, da matična država Slovencev na Hrvaškem ne obravnava enakopravno z zamejskimi Slovenci v Italiji, Avstriji ali na Madžarskem, kar je še posebej vidno pri podelitvi finančnih sredstev. Boleče in pereče za Slovence na Hrvaškem je tudi to, da še nimajo rešenega statusa niti na Hrvaškem niti v Sloveniji. Nujnost rešitve tega problema pa pomeni "conditio sine qua non" za obstoj slovenstva na Hrvaškem.

Minister **Bogdan Benko** in konzul **Marko Sotlar** sta podprla prizadevanja predstavnikov slovenskih društev na Hrvaškem in predlagala poslancem, da pomagajo pri reševanju odprtih vprašanj med državama, še posebej tistih, katerih rešitev je v rokah najvišjih državnih organov Republike Slovenije. Slovenski poslanci so soglasno zagotovili, da si bodo pri pristojnih organih prizadevali za hitrejšo reševanje težav Slovencev na Hrvaškem. Dejali so, da se težave lahko razdelijo na dva dela: tiste, ki jih je moč hitro rešiti (kot na primer financiranje) in druge, za katere je potrebno doseči dogovor na meddržavni ravni med Slovenijo in Hrvaško.

Franc Strašek

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je 5. januarja sklical sejo upravnega odbora, na kateri naj bi se pogovorili o pripravah na občni zbor. Na seji so prisotni razpravljali o tekočih vprašanjih, posebej pa so pohvalili dobro pripravljeno proslavo ob 70. obletnici delovanja Slovenskega doma. Upravni odbor je soglasno ugotovil, da je imela proslava zelo velik odmev tako v javnosti kot tudi med člani Slovenskega doma.

V razpravi so posebno pozornost namenili sklicu občnega zbora in višini članarine za leto 2000. Potrdili so dnevni red, posameznikom pa podelili zadolžitve za priprave in nemoten potek občnega zbora Slovenskega doma. Upravni odbor je sklenil, da bo občni zbor 23. februarja in da mu bo predsedoval **Darko Šonc**. Nadzorni odbor bo do takrat pregledal stanje materialnega in finančnega poslovanja v letu 1999 in o ugotovljenem stanju podal pisno poročilo. Stanje inventarja bo pregledala komisija, ki jo bodo sestavljali **Alojz Slavko Kramar**, **Tone Lah** in **Silvester Vidič**. Članarina za leto 2000 znaša 30 kun.

Franc Strašek

PREDSTAVITEV NOVEGA ODMEVA IN SLOVO OD STAREGA LETA

Ko smo se poslavljali od starega leta 1999 je bila predstavljena 9. številka Novega odmeva. O njeni vsebini je spregovoril urednik **Silvin Jerman**, ki je povedal, da tokrat objavljamo kar 5 nekrologov. Žal prav v času, ko se pripravljamo na novoletno veselje. Drugi prispevki prinašajo bolj vesele pripovedi. Med njimi o enem od očetov, ustanoviteljev našega društva, profesorju **Franu Zavrniku**. V Novem odmevu pišemo o **Žarku Dolinarju**, ki je bil tik pred novim letom uvrščen med 20 najbolj uspešnih hrvaških športnikov stoletja. Nova številka prinaša tudi zgodbo iz Dubrovnika, kjer živi svetovno znani dirigent, slovenski "gospar" **Anton Nanut**. Ob koncu predstavitve je Jerman opozoril na veseli dogodek: končno nas je obiskal znameniti slovenski tenorist in pogosti gost zagrebške opere **Janez Lotrič**.

Po kratki predstavitvi je zaigral duet **Bran-ka Sotoška**. Navzoči so komaj dočakali, da so lahko zaplesali. Odpočili so si ob vročih kranjskih klobasah, nato pa se je zopet plesalo, pelo in pilo. Do kdaj, sam bog ve. Do novega leta pač ne, saj smo se od starega leta poslavljali že 29. decembra.

Sima Hoje

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK

Slep je, kdor se s petjem ukvarja,
Kranjec moj mu osle kaže;
pevcu vedno sreča laže,
on umrje, živi brez d'narja.

Prerokuje
Prešeren v
Glosi, ven-
dar ga tudi
to bridko
spoznanje
ni odvrnilo
od pisanja.
O izrazni
moči veli-
kana slo-
venskega
jezika smo
se lahko še
enkrat pre-
pričali 6.

februarja v Mali dvorani Vatroslava Lisinskega, ko smo z recitalom uglasbene poezije dr. Franceta Prešerna počastili Slovenski kulturni praznik in 200. letnico pesnikovega rojstva. Pesmi, ki jih zapela **Jerica Mrzel** ob nežni spremljavi kitarista **Jerka Novaka**, flavtista **Aleša Kacjana** in Ljubljanskega godalnega kvarteta, so nas popeljale skozi pesnikovo življenje, polno trpljenja zaradi neuslišene ljubezni do Julije:

*Samo to znam, samo to vem,
da pred obličje nje ne smem,
in da ni mesta vrh zemlje,
kjer bi pozabil to gorje.*

Odrekanje in tiha želja po srečni ljubezni in toplem ter varnem domačem ognjišču:

O Vrba srečna draga vas domača,

kjer hiša mojega stoji očeta ...

Zvesto srce in delovno ročico ...

Mi mirno plavala bi moja barka,

Pred ognjem dom, pred točo mi pšenico,

Bi bližnji sosed varoval - Svet' Marka.

S pesmijo se je Prešeren poslovil tudi od svoje mladosti, ki je bila zastrupljena s prezgodnjim spoznanjem pokvarjenosti vsega, kar ga je obdajalo.

Dni mojih lepša polovica kmalu ...

Okusil zgodaj sem tvoj sad spoznanje

Ljubezen znesto najti kratke sanje...

Mladost, vendar po tvoji temni zarji

Srce bridko zdihuje, Bog te obvarji.

Ko je bila Julija za Prešerna za vedno izgubljena, se je zatekel in iskal ljubezni pri Ani Jelovškovi. Njej in njunim otrokom je posvetil eno od najlepših pesmi na svetu Nezakonsko mati:

*Meni nebo odprto se zdi,
kadar v tvoje gledam oči,
kadar prijazno nasmeješ se,
kar sem prestala, pozabljeno je.*

V elegiji V spomin Andreju Smoletu je Prešeren izrekel še eno kruto resnico o svoji nesrečni in tako ljubljeni domovini, ki more svoje najboljše sinove nagraditi samo z grobovi:

*V zemlji slovenski, v prelepi deželi,
ki si jo ljubil presrečno ves čas,
v k'teri očetje so naši sloveli
k'tera zdaj ima 'grob komaj za nas.*

Recital je Jerica Mrzel zaključila z Zdravljico - pesmijo, ki je morala kar štiri leta čakati, da je bila lahko objavljena. Z njo je Prešeren izrazil svoje slovensko, slovansko in človeško prepričanje ter pozdravil narodnostne in revolucionarne sile doma in po svetu.

*Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da, kodar sonce hodi,
prepirljivo bo pregnan,
da rojak prost bo vsak
ne vrag, le sosed bo mejak!*

Koncert v počatitev Slovenskega kulturnega praznika je omogočilo Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu v sodelovanju s Cankarjevim domom iz Ljubljane.

Slavica Benko

V KNJIŽNICI ŽE 5.732 KNJIG!

Še eno leto je za nami. Poslovili smo se od starega leta in že smo v prihodnosti, v novem tiščletju, v letu 2000.

Kako hitro je minilo 365 dni!

Tako kot vselej, smo morali tudi tokrat ob koncu leta narediti inventuro vsega, kar smo naredili v minulem letu: pregledati uspehe, kaj smo delali in ali smo bili uspešni. Ko smo za Novi odmev

nazadnje poročali o stanju v knjižnici (št. 5, junij 1998), je bilo evidentiranih 5.411 knjig.

Zdaj jih je precej več. V zadnjih treh mesecih se je po zaslugi donatorjev število knjig povečalo za 321, kar pomeni, da jih je zdaj v knjižnici 5.732. Zahvaljujemo se donatorjem, gospodom **Rupniku, Boiču, Tončiču, Resmanu in Mirniku** (sinu nedavno preminulega gospoda Mirnika).

Dragi člani! Pridite, obiščite našo in vašo knjižnico, pogledjte, kaj je novega v njej.

Prepričani smo, da bo vsak našel kaj, kar ga zanima.

Imamo nekaj resnično lepih in dobrih knjig. Novih in starih, pa

tudi zelo, zelo starih, redkih in dragocenih (celo iz leta 1885). To so knjige, ki vas bodo zagotovo pritegnile in vam skrajšale čas.

Pričakujemo vas! Knjižnica je odprta vsak torek od 10. do 12. ure ter vsak četrtek od 16. do 18. ure.

Dragica Rubčić

V SPOMIN STANISLAVU PAVLINU

Na Mirogoju smo 6. marca na zadnjo pot spremljali, v veliki povorki, najstarejšega moškega člana Slovenskega doma, Stanislava Pavlina. Po poklicu je bil mizarski mojster, vendar je bil več, kot to. Bil je mojster-restavrador za staro umetniško pohištvo. Počasi, z velikim potrpljenjem je stare pohištvene izdelke razstavljal na koščke in jih zopet sestavljal, iz zavrženega ali poškodovanega starega pohištva pa je - po samo njemu znanem postopku - ustvaril novo umetniško delo. Številne zagrebške domove krasi restavrirano starinsko pohištvo, delo njegovih pridnih rok.

Nekateri smo spremljali njegove zadnje dneve in vide-li, kako sta zanj skrbela njegova hči in sin. Tako skrb si je zaslužil za potrpežljivo in težko delo, za ljubezen do družine. Vedel je, da mu se bliža konec zemeljskega življenja. 14 dni pred slovesom je sprejel sakrament bolniškega maziljenja. Mirno je zaspal za večno. Naj mu bo lahka zagrebška zemlja.

Silvin Jerman

NAŠA KNJIGA PREDSTAVLJENA V LJUBLJANI

Na podbudo dr. Vere Kržišnik-Bukić z ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja je bila 10. februarja v dvorani Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani prireditev "Slovenci na Hrvaškem o sebi: Želimo biti most med dvema državama".

Ob tej priložnosti so bile predstavljene publikacije Slovencev na Hrvaškem. Voditeljica dr. Vera Kržišnik-Bukić, ki je kot znanstvena raziskovalka uredila knjigo "Slovenci v Hrvaški", je navzočim predstavila udeležence - avtorje publikacij, predstavnike slovenskih društev in njihove Zveze na Hrvaškem. Opravičila je dopisnico RTV Slovenije Ilinko Todorovski, ki je bila v vabilu napovedana kot udeleženka, vendar zaradi delovnih obveznosti v Zagrebu ni mogla priti v Ljubljano.

Najprej sta bila predstavljena knjiga "Slovenski dom v Zagrebu 1929-1999" in glasilo Slovenskega doma "Novi odmev". O obeh je govoril Silvin Jerman, ki je soavtor knjige in urednik glasila.

Dr. Darko Plevnik je predstavil svojo knjigo "Slovenci na Hrvaškem", Rok Zelenko pa svojo "Grožnjansko kroniko - Slovenci v mestu umetnikov 1965-1995". O mesečniku "Planika", ki ga izdaja v "Triglav", društvo Slovencev v Splitu, je spregovoril Boštjan Kordiš. Delovanje društva "Bazovica" z Reke je predstavil Marijan Keber. Predsednik zagrebškega Slovenskega doma in pred-

sednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc je govoril o društvu in splošni problematiki Slovencev na Hrvaškem. Z vloge Zveze slovenskih društev ter položajem Slovencev na Hrvaškem je navzoče seznanil podpredsednik Zveze Franc Strašek. Pri tej temi se je razvnela živahna razprava, s kontradiktornimi tezami o tem, kaj so sploh Slovenci na Hrvaškem in kakšnega odnosa matične domovne Slovenije so deležni. Dr. Vera Kržišnik-Bukić je menila, da bi bil za Slovence na Hrvaškem najbolj primeren izraz razseljenci, saj so se več kot sto let lahko selili iz kraja v kraj v okviru meja iste

države.

Udeleženci so se prisrčno zahvalili dr. Veri Kržišnik-Bukić za njene raziskovalne dosežke in skrb za Slovence na Hrvaškem. V imenu splitskega društva ji je Boštjan Kordiš podaril vezane številke "Planike", dr. Plevnik pa dokumentacijo, iz katere je nastala njegova knjiga. Darko Šonc se ji je v imenu zagrebškega društva in Zveze slovenskih društev zahvalil s posebnim priznanjem.

Silvin Jerman

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

V mesecu januarju je delo naše sekcije potekalo po predvidenem načrtu. V Zagrebu smo imeli dve slovenski maši s srečanjem. Tudi to je vredno zapisa po tako nenaadni smrti gospe Slavice Horjak, voditeljice naše sekcije, gospa Olga Tkalcic je prevzela njeno delo, s čimer se je strinjal upravni odbor društva.

V mesecu februarju ni bilo slovenskih maš. Pri maši v nedeljo, 5. marca smo se spomnili pokojnega Stanislava Pavlina, ki smo ga k večnemu počitku pospremili v ponedeljek, 6. marca. Pri maši zadušnici v cerkvi Kristusa Kralja na Mirogoju je pel zbor naše duhovne sekcije pod vodstvom prof. Vinka Glasnovića. Čeprav gospod Stanislav Pavlin zaradi starosti ni hodil k slovenskim mašam, je bil z molitvijo povezan z duhovno sekcijo. Dobrote ni izžareval samo njegov obraz, tudi njegove roke so se znale zahvaljevati. Naredil je lepo leseno škatuljo z intarzijo, ki jo je preko duhovne sekcije poklonil Slovenskemu domu v znak zahvale, ker je pevski zbor duhovne sekcije A. M.

Slomšek pel pri pogrebni maši njegove žene. Goriški slavček pesnik Simon Gregorčič takole razmišlja o smrti:

*Ko ilnato boš ječo strl,
ne bom umrl!*

*No duhu poženo peroti, ~
ki jih iz dola solz in zmot
razvije na skrivnostno pot-
kam? Tebi hitel bo nasproti,
da enkrat tvoj obraz bi zrl,
da zrl bi sončnojasno lice,
obraz ljubezni in resnice!...*

Naj se gospod Stanislav Pavlin spočije v božji ljubezni!

Martina Koman

ŽARKO DOLINAR - SLOVENEK IN SVETOVLAN

V deveti številki Novega odmeva je **Olga Šikovec** predstavila **Žarka Dolinarja**, Slovenca, znanega hrvaškega športnika, svetovno priznanega znanstvenika in zbiralca. Sami smo ga spoznali 16. februarja, ko je gostoval v naši Prešernovi dvorani.

Za tiste, ki so ga prvič slišali, je bilo njegovo sproščeno pripovedovanje enkratno doživetje. Govoril je o svojem življenju, o vsem, s čemer se je ukvarjal in kar je doživljal.

Razumljivo je, da je Dolinar najprej predstavil svoje znanstveno delo, saj je doktoriral iz veterine in medicine in postal profesor na švicarski univerzi v Baaslu. Beseda je tekla o genih, ki jih je v človeku prek 10 tisoč, formirati pa se začnejo že v embriju, takoj po drugi uri oploditve. Vsak človek ima v sebi nešteto naslednjih bolezni; katastrofa, katastrofa, ubijati, da bi preživel, tako se vojskujejo geni v človeku. Tisti, ki zmagajo, dajo človeku njegovo karakteristiko, naravo, interese, odnos do drugih... Za poslušalce je bila takšna pripoved kar malce grozljiva, vendar pa je bila polna optimizma, saj jo je izrekel človek z veliko nadarjenih genskih lastnosti.

Sledil je govor o njegovih športnih uspehih. Bil je tretji na svetu v namiznem tenisu leta 1939 v Egiptu, skupaj s partnerjem **Viliom Harangozo** ga je krasila zlata kolajna za igranje namiznega tenisa v paru.

Na predavanju smo slišali še marsikaj o Dolinarjevem hobiju - zbiranju avtogramov znanih oseb in o veliki zbirki umetniških slik. Ko se je med pripovedovanjem spomnil kakšne slovenske pesmi, jo je zapel, občinstvo pa mu je pritegnilo.

Ko je zagledal projektor na mizi za namizni tenis, z razpeto mrežico, je presenečeno vprašal: "Ali bomo igrali namizni tenis?" Za začetek smo spremljali projekcijo fotografij, risb, avtogramov, izrezkov iz časopisov. Poslušali smo njegove duhovite pripombe in si ogledali slike njegove matere in hčerke, znanih športnikov **Ice Hitreca**, **Franje Punčeca**, **Leona Štuklja**, nobelovcev **Preloga**, **Andriča**, kolekcionarja **Anteja Topića Mimare**, filmskih igralcev **Garyja Coopera**, **Charlija Chaplina**, skladatelja **Puccinija**... Na koncu smo videli še tri razglednice, tri slike v olju, ki jih je ustvaril Dolinar.

Po predavanju se je zvrstilo nekaj vprašanj. Dolinar je govoril o tem, kako ostati mlad, o treh naslednikih v namiznem tenisu na Hrvaškem, o tem, da govori 16 jezikov. Sprejel je izziv, da nekajkrat pošlje žogico čez mrežico in to s partnerjem, s katerim je igral na enem samem treningu pred 60. leti, s **Silvinom Jermanom**. Kratek dvoboj Dolinar - Jerman je bil končnica srečanja z našim gostom in priložnost, da vidimo, kako igra nekdanji svetovni prvak. To je bilo simpatično slovo od "predavatelja", od uspešnega in simpatičnega človeka, za katerega je genetika religija njegovega življenja. Slovensko-hrvaški geni so dali izreden rezultat: **Žarka Dolinarja**.

S.J. K.F.

IZ ŽIVLJENJA PEVSKEGA ZBORA

Od lanskega decembra, ko smo nastopili na proslavi ob 70. obletnici našega društva v gledališču Gavella, se z rednimi vajami pripravljamo na naslednji nastop na reviji zborov Primorska poje 2000. Zapeli bomo v soboto, 18. marca v Pivki. Poleg nas bodo nastopili še Ženski pevski zbor Društva upokojencev Idrija, Moški pevski zbor "Ciril Kosmač" iz Kopra ter Mešani pevski zbori "Košana", Oton Župančič iz Štandreža, Alojz Kocjančič iz Puč - Koštoba in "Zdravko Munih" iz Mosta na Soči.

Konec marca bomo spet nastopili v naših prostorih, ko bomo gostili Mešani pevski zbor upokojencev iz Ilirske Bistrice in z njimi zapeli nekaj pesmic. O tem, kaj vse se bo dogajalo ta večer, bomo podrobneje pisali v Novem odmevu. To pa niso vse novice o našem zboru. Moški predstavniki zbora eno uro pred našimi rednimi vajami, prihajajo na dodatne vaje. To pomeni, da so se organizirali v samostojni moški pevski zbor in tako razširili glasbeno dejavnost našega društva. Tudi njim dirigira gospod **Franc Kene** iz Brežic. Trenutno se pripravljajo na samostojne nastope, brez dirigenta, tako da bodo po potrebi lahko nastopali kot kvartet, sekstet ali oktet. Verjamemo vanje in jim zaupamo, da nas bodo lepo predstavljali na koncertih.

Za mešani pevski zbor Duhovne sekcije sicer že vemo, da ima vaje enkrat na teden. Pod dirigentsko palico prof. **Vinka Glasnovića** vsako drugo nedeljo pojejo pri maši v cerkvi Ranjenega Jezusa na Trgu bana Josipa Jelačića. To bi bilo vse novice o naših zborih.

Miroslava Maria Bahun

VEČER CHOPINA IN MANIUSZKA

Skupaj z društvom Hrvaško-poljskega prijateljstva smo 17. novembra lani proslavili 200. obletnico rojstva Fredericha Chopina in 180. obletnico rojstva Stanislava Moniuszka. V bogatem umetniškem programu so sodelovali mezzosopranistka **Rahilka Burzevska** in pianist **Veljko Glodić**, recitirala pa sta **Ljubica Jović** in **Ivica Kunej**. Uspešen umetniški večer je spremljal tudi poljski veleposlanik v Zagrebu **Jerzy Chmielewski**.

Ernest

KRPIČASTE SLIKE UMJETNICE CVETKE HOJNIK DOROJEVIČ

Prvog dana ožujka razveselila nas je izložba prekrasnih slika od krpica... da zvuči nestvarno. No, pogled na te razigrane slike, neke čak veličine cijelog prosječnog zida, uvjerio nas je u ljepotu mašte, boje i vještine. Ostaci krpica ilustriraju maštu umjetnice, koja sama kaže da inspiraciju nalazi u malim životnim radostima ili tuzi. Izrađuje najprije predložak od papira veličine 1 : 1, zatim sastavlja šivanjem cjelinu zamišljene slike. Boje krpica sama određuje bojenjem akrilnim slikarskim bojama na platnu, i tako ostvaruje čarobne impresije željenog kolorističnog spektra. Umjetnički izraz je kombinacija slikarstva i dizajna, te vještine šivanja, najslbližije maniri mozaika i vitraža. U dvorani našeg

doma bila je dominantna velika slika "Ljubezen", žarkih narandastih, žutih i crvenih tonova. Spajana od više posebno izrađenih cjelina, govori o složenosti, ljepoti i ulozi ljubavi u našim životima. "Po nevihti" plavo zeleni tonovi dočaravaju prirodu oluje, nevere. "Vonj po pomladi", vedrih svježe zelenih proljetnih tonova dojmivi je doživljaj proljeća. Mogli bismo tako od slike do slike komentirati ljepotu izraza i koloristike, no u tome je čar i ljepota umjetnosti da sami odabiremo i doživljavamo izražaj slikarice-krparice po svom ukusu i raspoloženju.

Cvetka Hojnik Dorojevič, rođena je u Murskoj Soboti, 1997 je diplomirala na Visoki šoli za oblikovanje tekstilij in oblačil Naravnoslovno tehniške fakultete u Ljubljani. Studij nastavlja na slikarskom usmjerenju ljubljanske Akademije za likovnu umjetnost i na Naravnoslovno tehniški fakulteti. Sudjelovala je na mnogobrojnim skupnim izložbama te ima 9 samostalnih nastupa. Izlagala je u svijetu od Amerike, Evrope do Japana. Ova vrsta umjetničkog izraza poznata je u svijetu kao patchwork, sa središtem u državi Ohio, te Londonu. Naša mlada umjetnica dobila je svjetske nagrade i priznanja na međunarodnom natjecanju za krpičarstvo 1998. godine u Londonu, i to 3. nagradu za umjetnički dojam i 3. mjesto za učestvovanje u skupini "intermediate quilts". Poetičnost i ljepotu ovog doživljala upotpunili su muzikom naši umjetnici mezzosopran **Tatjana Mihajlović** uz klavirsku pratnju **Zorana Šonca**. Mlada mezzosopranistica je izvela poznate nam melodije "Memories" te narodnu "Za prijatelje". Odlomak iz Gerschwinove Rapsodije u plavom zvučao je poput slika patchworka u plavim tonovima. Još jedno prekrasno druženje u našem domu.

Jelena Balen

KRAS I KRAŠKE JAME U SLOVENIJI

Dr. Andrej Mihevc nam je 26. siječnja uz dijapozitive prikazao prirodnu pojavu krasa. Znanstvenik i specijalista za ispitivanje pojave krasa ilustrativno je pokazao pejzaže i dijelove Slovenije karakterizirane ovom pojavom. To su kamenite gore ogoljele, jer nema vode na površini. Služe kao pašnjaci za ispašu ovaca. Uglavnom su nenastanjene. S vremenom su ljudi pošumili dijelove krasa, tako da su nastale crnogorične šume, no ima i graba kao i bukve. Zanimljiv je nastanak krasa. U širem smislu te riječi, radi se o pustoši ili goleti, a u užem smislu podrazumijeva specifičan reljef s posebnom, pretežno podzemnom cirkulacijom vode u topivim stijenama vapnenca, dolomita.

Geografski naziv kras, njemački Karst, talijanski carso, potječe od regionalnog naziva vapnenačkog područja sjeveroistočnog zaleđa Tršćanskog zaliva. Kras nastaje otapanjem vapnenca vodom koja u sebi sadrži ugljični dioksid i korodira površinu, tako da se pukotine, šupljine proširuju i međusobno spajaju, čime nastaje velika spužvasta struktura podzemnih kanala, jama te udolina ili škrapa. Površinski vodeni tokovi, koji poniru u kraškim pukotinama ili ponorima, zovu se rijeke ponornice (ponikalnice), te imaju i podzemni tok, te često ponovo iziru negdje drugdje.

Na Primorskoj strani su velike škrape koje smo vidjeli na dijapozitivima, kao i u Kamenitoj gori. Jame, kao Postojnska i Škocjanska jama imaju turistički značaj te su osobit gospodarstveni čimbenik Slovenije. Pojava nastanka novih nakupina karbonata, stalaktita i stalagmita u jamama, predstavljaju čarobni svijet zanimljivih formi.

Zanimljiv je podatak da je Postojnsku jamu od otkrića do današnjih dana obišlo oko 27 miliona turista. Saznali smo i detalje otkrića, te ustanovljavanje današnjeg načina obilaska jame posebnom željeznicom. Vidjeli smo i endemsku čovječju ribicu, koja živi u vodi jedino u ovom kraškom području.

Valvazor i drugi, opisivali su pojave na krasu, te su provođena ispitivanja i proučavanje ove prirodne pojave. Mileniji nastanka određenih pojava, pružaju nam i važne podatke o drugim životnim pojavama, kao i o postanku i razvoju svijeta. Snežnik, Loško polje, Cerkniško polje, Predjamski grad kao i jame s vječnim ledom, ostat će nam u sjećanju kao ilustracije ove pojave, koja je veoma prisutna u velikom dijelu Slove-

nije kao i Hrvatske. Vidjeli smo posebne pisače krasa u Kini, koji su veoma različiti našeg.

Budući da su ovi tereni nepredvidivi, čest dolazi do poplava, jer jame ne mogu progutati veće količine oborinske vode, nastradaju novi, koji su na tim vodama. Vrtače ljudi koji te za poljoprivredu, jer su to jedine nakupne plodne zemlje u pustoši krasa.

Priroda je zaista zanimljiva, lijepa, zano i često okrutna i nesmiljena svojom nepredvidljivošću. Zato su nam sva znanstvena istraživanja od neprocjenjive vrijednosti, kako bi što bolje upoznali svijet oko nas, očuvali i mogli zaštititi od nepredvidljivosti prirode.

Jelena Ba

V PETEK SE DOBIMO

Obljubili smo, da bomo na novembrskem petkovem srečanju prikazali obdobje delovanja slovenskega društva v Zagrebu med 2. svetovno vojno. To smo storili z besedo in s parodirano podobo Adolfa Hitlerja. V tistem času je bilo delovanje društva prepovedano. Da pa ne bi bilo vse tako črno, je s svojimi domislicami in petjem poskrbel **Marijan**.

V decembru se je nekaj spremenilo. Srečanje je bilo pomaknjeno na drugi petek, saj je bil prvi petek rezerviran za proslabo 70. obletnice Slovenskega doma v gledališču Gavella. V jubilejnim vzdušju je bila podana kratka retrospektiva parodij na dogajanja v

1999 letu. Presenečenje je bilo, ko je na oder nenapovedano stopil predsednik **Šonc**. S steklenico vina v okrasnem ovitku je čestital voditeljema petkovih srečanj ob jubilejnim petdesetem srečanju in jima podaril slovensko pijačo z željo, da jima da nov navdih za petkove programe.

V januarju so bile napovedane spremembe, spremembe. Srečanje se je začelo s ple-

som najstarejših parov slavljenec, sledila pa je parodija na napovedane politične spremembe. Spomnili smo se polemike o letu 2000, ali je to začetek novega tisočletja ali konec starega. Za nadaljnje spremembe je poskrbel **Marijan** z venčkom slovenskih narodnih pesmi, ki jih je spremljal zbor vseh prisotnih in pri klavirju naša **Adica**. To je bil lep vstop v novo leto sprememb.

Februar. Gripa. **Marijana** ni. Petkovo srečanje je odprl v.d. voditelja, najmlajši kolega **Slavko**, ki je napovedal oddajo "Odprte televizije Slovenskega doma" z naslovom g v 1. To je bila parodija na predvodilno propagando devetih predsedniških kandidatov, izvedla pa sta jo **Polona** in **Silvin**. Polona, kot že dokazana novinarka, in Silvin, kot devet kandidatov v eni osebi. Na koncu se je Polona pogovorila tudi s slavljenici in tako se je srečanje končalo v dobrem razpoloženju. Dokaz, da nas tudi gripa ne more uničiti.

Sima Hoje

PUSTOVANJE

Tudi letos smo pripravili pustno zabavo s pestrim programom. Najprej je bil na vrsti mini Muppet Show, spogledovanje Ribice in Ribona, dveh ribjih maskot, v režiji gospoda **Lesjaka**. Glas jima je posodil **Marijan**. Sledil je mimohod mask, ki ga je vodila simpatična voditeljica s številko 13 (**Silvin**), ob zvokih Radetsky marša iz Rogove trobente. Bilo je zelo živahno in veselo, kljub težavam pri izbiranju žirije za ocenjevanje mask. Zanimivo je, da se za žirijo niso

prijavili tisti, ki so na lanski prireditvi očitali komisiji, da ni bila objektivna. So pa nekateri med njimi tudi letos imeli podobne pripombe. Kaj hočemo? Je že tako, da je lažje kritizirati, kot pa ocenjevati.

V žiriji za ocenjevanje mask so bili: **Olga Šikovec**, **Maja Vukičević** in **Milivoj Kruc**. Nagrade so bile pripravljene za izvedbo maske, za idejo maske, za masko v celoti in za otroške maske. Za izvedbo so nagrado dobili **Gabi**, **Klara** in **Marija** ter mažoretinja **Silvin**. Za idejo je nagrado dobila **Marta**, za masko v celoti pa **Zlata**. Otroške

maske so bile: Indijanček (**Mati-ja Gulič**), gusarska princesa (**Andreja Gulič**), drakula (**Dino Vukičević**) in vilenjak (**Jurij Benko**).

Krofe so ocenjevale **Dragica Rupčić**, **Đurđa Galin** in **Slavica Benko**. Najlepsi so bili krofi pod št. 5, ki jih je spekla **Klara**. Za nagrado je dobila 10 kg moke, da bo pripravila krofe za prihodnje pustovanje. Nagrade so prispevali: Globtour, Merkur Kranj, Rubelj Gril in Žito Ljubljana. Po programu je sledila zabava z glasbo in plesom do poznih ur.

Sima Hoje

MARTINOVANJE - MOJ VEČER

Zmajhno zamudo smo 19. novembra lani organizirali martinovanje. Osem dni je dovoljena zamuda. Do zadnjega trenutka nas je bilo strah, ali bo martinovanje sploh uspelo. Ta dan je padlo toliko snega, da smo se bali, ali bodo gostje iz Svete Trojice sploh prišli. Svoje rojake je namreč na prireditev Moj večer povabila naša članica **Klara Žel**. Toda strah je bil odveč. Pogumno so potovali po zasneženih cestah in prispeli z majhno, enourno zamudo!

Prireditve z naslovom Moj večer - Klare Žel se je začela. Goste in navzoče je pozdravil **Silvin Jerman**. Program je vodil Janez Voglar. Nastopili so Moški pevski zbor KD Sveti Frančišek, skupina Slovenegrajski fantje, **Jože Žel**, **Marjana Podovnik** in njena neverjetna hčerka **Tatjana**. Tatjana nam je zapela, zaigrala na harmoniko in citre, pela v triu, ter pela in igrala v scenski izvedbi podoknice. Zanimiva je bila izvirna igra o krstu mošta. Razumljivo je, da je v programu sodelovala tudi naša Klara, gostiteljica prireditve Moj večer. Nastopajoči so ji na koncu podarili sliko Svete Trojice, njenega in njihovega rojstnega kraja.

Na koncu prireditve se je gostom in Klari zahvalil predsednik **Darko Šonc**. Po tem pa

pojedina. Domače jedi, ki so jih s seboj prinesli naši gostje. Mlado vino je non-stop teklo iz njihovega sodčka v naše kozarce. Imeniten večer v domačem slovenskem ozračju.

Ernest

SILVIN JERMAN - NAŠ PRIJATELJ, KI LJUDI OCENJUJE LE PO DOBREM

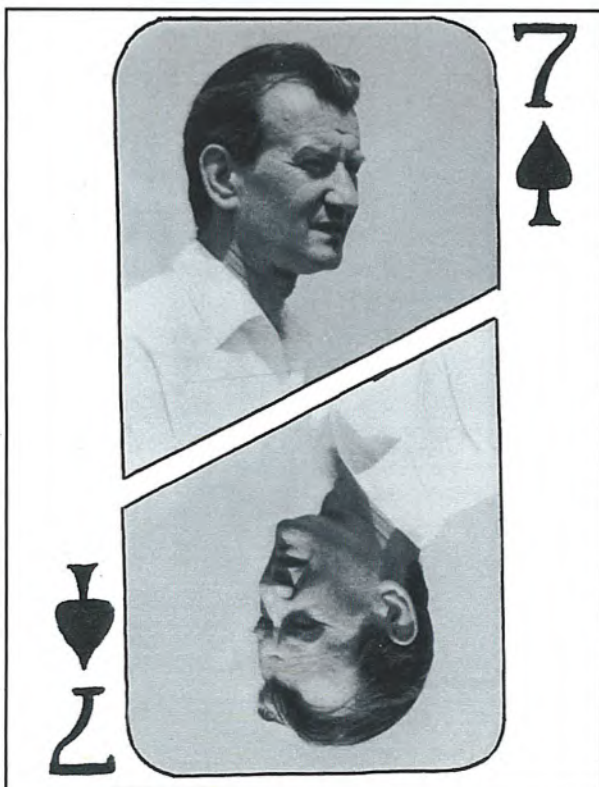
Silvin Jerman na Hrvaškem živi že okroglo sedem desetletij. Članom Slovenskega doma je zlezal pod kožo z domislicami na petkovih srečanjih, znan pa je tudi kot tihi avtor drznih zamisli, ki jih vselej pripelje h koncu. Je oče glasila Novi odmev in knjige Slovenski dom v Zagrebu 1929 - 1999. Zase pravi, da ima eno samo napako: rad ima ljudi, ki jih vselej ocenjuje le po dobrem. Ali, kot je zapisal v nekem aforizmu: "Imam bolezen razširjenega srca. V njem je vedno dovolj prostora za prijateljstva".

- Rodili ste se v Ljubljani, vendar ste v Sloveniji preživeli le kratek čas.

Rodil sem se na samo novo leto, 1. januarja leta 1929, na Beethovnovi ulici v Ljubljani. Že leto dni pozneje je oče Ivan, dobil službo v Zagrebu. Postal je ravnatelj podružnice Ljubljanske kreditne banke. Z njim se je preselila cela družina: mama Ljubica, brat Ivan in jaz. V Zagrebu sem končal osnovno šolo in realko, po koncu vojne pa sem se vpisal na ekonomsko fakulteto, ki sem jo končal kot šestnajsti diplomant v generaciji.

- Po tem, kar imate radi - pisanje, igranje, humor - bi težko sklepali, da vam je bila pri srcu ekonomija.

V mladosti sem se ukvarjal s športom, igral sem namizni tenis in teklen na kratke proge. Še ljubše pa mi je bilo igranje in pisanje. Na oder sem prvič stopil kot dese-

letni otrok, ko so me še klicali Cici. Med počitnicami leta 1938, ki sem jih tako kot vedno preživel pri starem očetu v Krškem, so moj brat in njegovi prijatelji pripravljali dramsko predstavo z naslovom Ulični pevc. Ko je zbolel fant, ki bi moral igrati ostarelega Juda, je družina predlagala: Pa naj vskoči Cici. In tako se je zgodilo. Ko sem obiskoval fakulteto, sem vodil kulturno-gledališko skupino, preizkušal pa sem se tudi v pisanju. Ustvarjal sem pesniško prozo in skeče, napisal pa sem tudi bajko v štirih dejanjih, ki jo je ob neki priložnosti prebral in celo pohvalil veliki režiser, dolgoletni predsednik našega društva Hinko Nučič.

Ko se je bilo treba odločiti za vpis na fakulteto, sem si želel iti na igralsko akademijo, vendar so me starši od zamisli odvrnili, češ - saj veš, kaj vse se dogaja za odrom. Nato sem razmišljal o študiju književnosti, vendar so bili starši zopet proti. Ni jim bila všeč zamisel, da bi postal ubogi profesor. Nazadnje sem pristal na ekonomiji, vendar pa mi je življenjska pot omogočila, da zaobjamem vse svoje ljubezni: kot ekonomist sem nekaj časa predaval na šoli in bil profesor, nekaj časa pa sem deloval tudi v kulturi, kot strokovni svetovalec.

- Kot mlademu ekonomistu se vam je prva služba ponudila v Karlovcu.

Administrativna razporeditev na delovno mesto v Karlovec mi je ustrezala, saj je bila moja žena Erna, ki je prav tako študirala ekonomijo, Karlovčanka. Oba sva se zaposlila kot profesorja na ekonomski šoli v Karlovcu, kjer sem ostal do leta 1957, ko sem postal ravnatelj tamkajšnje gozdarske šole. Pozneje sem bil še ravnatelj kovinarskega šolskega centra, tajnik skupnosti za financiranje izobraževanja in načelnik uprave občine Karlovec.

Od leta 1976 pa vse do upokojitve konec leta 1989 sem bil ekonomski svetovalec republiške kulturne skupnosti v Zagrebu. Tudi po odhodu iz Karlovca in preselitvi v Zagreb leta 1982 sem ostal navezan nanj, saj v tem mestu živi moja hčerka Sanja, ki je diplomirana psihologinja in pedagoginja. Hčerka Mirna, ki je profesorica pedagogike sicer živi v Zagrebu, vendar vsak dan putuje na delo v Karlovec. Štirje vnuki še hodi-jo v šolo oziroma študirajo: Miran elektrotehniko, Vesna ekologijo, Tena glasbo, Vanja pa modo in oblikovanje.

- Karlovcu ste z vsestransko dejavnostjo vtisnili svoj osebni pečat.

Hoditi v službo me nikoli ni povsem zado-

voljilo. Prosti čas sem si skušal zapolniti z dejavnostmi, ki me najbolj veselijo. V Karlovcu sem bil tajnik atletskega kluba in atletske sodnikov ter mednarodni sodnik za atletiko, na ekonomski šoli sem vodil gledališko skupino in z njo pisal skeče in parodije, nekaj časa sem vodil ljudsko univerzo, sodeloval sem pri uvajanju izrednega študija ekonomije, bil sem predsednik karlovške Zveze kulturnih organizacij...

Leta 1967 sem prejel nagrado mesta Kralovca za kulturo. Ko sem prišel v Zagreb, pa sem sodeloval v strokovnem časopisu Finančna praksa in večkrat pomagal študentom, ki so pripravljali diplomu ali magisterij s področja ekonomije in organizacije kulturne dejavnosti.

- V Karlovcu in Zagrebu ste sodelovali tudi v slovenskih društvih.

Moj oče je bil zaveden Slovenec in že takoj po prihodu v Zagreb se je včlanil v takratni NAKIČ, kjer je bil več let prvi podpredsednik društva in to tako v času, ko ga je vodil Fran Zavrnik, kot v obdobju, ko je bil predsednik Boris Zarnik. Sam sem se v društvo vključil, ko se je že preimenovalo v Narodni dom. Igral sem v ekipi namiznega tenisa, vse dokler se niso pred neko tekmo v Zagrebu oglasile sirene. Bil je 6. april leta 1941. Začela se je vojna. Ko sem že živel v Karlovcu, mi je oče ob nekem obisku predstavil karlovškega rojaka Adija Grudna, ki je prav tedaj skušal oživiti Slovenski dom Triglav. Pridružil sem se mu in postal sem podpredsednik tega društva. V Triglavu sem vodil dramsko sekcijo in med drugim režiral predstavo Ta veseli dan ali Matiček se ženi.

Ko sem že nekaj časa živel v Zagrebu, me je brat vzbudil, da sem se pozanimal, kako je z zagrebškim Slovenskim domom. To je bilo v času, ko je veljalo nepisano pravilo, da so lahko člani le verniki, česar nisem podpiral. Pridružil sem se skupini, ki je pripravljala nov statut. Pozneje sem postal član nadzornega oziroma upravnega odbora. Člani društva so tudi moji štirje vnuki, ki so - ko so še igrali v skupini KO-GO Family - tudi nastopali v Slovenskem domu. Posebej sem se društvu posvetil po letu 1995, ko sem ostal brez drage žene Erne. Njenemu spominu sem pos-

vetil drobno pesniško zbirko.

- Pisanje, nastopanje, skeči - to so postali vaši zaščitni znaki v Slovenskem domu. Od kod zamisel za Novi odmev in za monografijo o društvu?

V zborniku Slovenci v Hrvaški, ki ga je uredila dr. Vera Kržišnik - Bukić, sem zasledil podatek, da je v Zagrebu nekoč že izhajalo glasilo slovenskega društva.

V Narodni vseučilišni knjižnici sem našel vseh devet števil, ki so izšle v letih 1932-33. Predlagal sem, da bi tudi mi začeli izdajati časopis. Uredništvo se je prvič sešlo jeseni leta 1996... in zdaj berete že deseto številko. Vzpodbuda za monografijo je bil bilten Korenine in vezi iz leta 1992, v katerem sem zasledil vrsto napak. Zakopal sem se v arhive, prelomnica pa je bil trenutek, ko sem na nekem starem zapisniku naletel na lastnoročni podpis svojega očega. Zbrala se je ekipa ljudi in knjiga je - kot veste - izšla ob 70. rojstnem dnevu društva, decembra lani.

- Na zalogi imate zagotovo še kakšno zamisel.

Rad bi, da bi pripravili zbornik ali leksikon znamenitih zagrebških Slovencev, ki so svoj pečat vtisnili hrvaški kulturi, umetnosti, glasbi, športu...

O tem smo že veliko pisali v Novem odmevu in zdi se mi, da bi to lahko bil pravi zametek za nov založniški projekt Slovenskega doma.

- Za Slovenski dom je po eni strani značilna velika delovna vnema, po drugi pa vse večje pomanjkanje mladosti. Kako vidite prihodnost našega društva?

Misel na to me preganja že dolgo časa. Skrbijo me pritiski posameznikov, da se v društvu lahko govori samo po slovensko. Bojim se, da to le odvraca mlade ljudi. Še zlasti tiste, ki slabo obvladajo slovenščino, saj je v njihovih družinah, pogosto narodnostno mešanih, prevladal jezik okolja. Mislim, da je slovensko kulturo mogoče negovati in širiti tudi v hrvaščini. Zagrebčanom, ki imajo radi Slovenijo, bi lahko slovensko kulturo približevali tudi s prevodi. Dobro bi bilo, če bi pripravili okroglo mizo, na kateri bi odkrito, polemično in ostro izmenjali mnenja in stališča, kar bi nam morda odprlo nova obzorja. (I.T.)

NAGRADA NAŠI ČLANICI

Društvo novinarjev Slovenije vsako leto podeljuje nagrade za največje dosežke v slovenskem novinarstvu. O nagrajencih odloča Consortium Veritatis (Bratovščina resnice), to je odbor, sestavljen iz novinarjev, članov Društva novinarjev Slovenije, in javnosti. Eno od treh nagrad za izjemne novinarske dosežke v minulem letu je prejela dolgoletna dopisnica Radiotelevizije Slovenija iz Zagreba, članica Slovenskega doma **Ilinka Todorovski**, ki je sicer veliko prispevala tudi k širitvi dejavnosti našega društva. S svojo vnemo je odločilno prispevala k zagonu društvenega glasila in k temu, da je Novi odmev izšel že desetkrat. Ilinka Todorovski je tudi soavtorica odmevne monografije o 70 letih delovanja Slovenskega doma v Zagrebu. Ob dodelitvi ugledne nagrade ji iskreno čestitamo! (S.I.)

ČESTITKA DRAGI PAVLI JERIČ!

Naša draga **Pavla Jerič** je na miklavževo praznovala 90. rojstni dan. Tiho, sramežljivo in z nasmehom na obrazu nas je na svoj rojstni dan sprejela v svojem majhnem, vendar lepo urejenem domu. Pavli smo čestitale njene mlajše in starejše kolegice iz pevskega zbora: Anica, Klara, Jožica...

Bila je tako vesela, da je takoj zapela. Mi pa smo se ji pridružile. Bilo je kot pri pevskega vajah! Pavla je veliko pripovedovala o sebi in svojem življenju, ki je kot nepresušni studenec...

Pavla Jerič je po stažu najstarejša članica Slovenskega doma in najstarejša pevka. V zboru toliko let kot ona poje le še **Franč Škof**. Tudi njemu želimo, da bi še dolgo prepeval z nami. Pavla se je rodila na Dolenjskem. Ko je napolnila 16 let, je šla s trebuhom za kruhom najprej v Ljubljano, nato pa v Za-

greb. Tu je preživela precej težkih trenutkov, dokler se - kot mlado in lepo podeželsko dekle - ni privadila na mestno življenje. Spomni pa se seveda tudi veliko lepih in nepozabnih dogozivetij, med katere sodijo trenutki, ki jih je preživela v Slovenskem domu. Tu je prepevala v zboru, igrala v gledaliških predstavah... od davnega leta 1930 naprej. Zadnje čase naša Pavla bolj redko pride v Slovenski dom. Pravi, da je noge ne drži, da slabo vidi, da je njenih pravih kolegic vse manj...

Nas, mlajše pa opozarja, da moramo nadaljevati delo, ki ga je začela njena generacija.

Letos bo naš zbor že 25. leto zapored nastopil v Stični. Držimo pesti, da bo z nami tudi Pavla, ki je v Stični nastopala vsa leta doslej.

Dragi člani, bilo bi lepo, če bi kdaj pa kdaj poklicali ali obiskali našo Pavlo, da se ne bo počutila tako osamljena v svojem domu. Še tako kratko druženje z njo vas bo zelo obogatilo. Draga naša Pavla, upamo, da bomo skupaj praznovali tvoj 100. rojstni dan!

Ivanka Nikčević

Lisca iz Sevnice je bila ob svojem nastanku leta 1955 majhna obrtniška delavnica, postopno pa se je razvila v sodobno evropsko tekstilno podjetje. Leta 1998, recimo, je okoli 1.100 zaposlenil izdelalo 5,5 milijona kosov damskega perila, 400 tisoč kopalk in 70 tisoč ženskih bluz. Liscine kakovostne izdelke je mogoče kupiti v 28 evropskih državah. Seveda tudi na Hrvaškem, kjer je Lisca iz Sevnice prisotna že 45 let.

- Lisca Zagreb je v stoodstotni lasti Lisce Sevnica, je njeno hčerinsko podjetje. Nastalo je takoj po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške leta 1991 in ima ekskluzivno pravico do uvoza Liscinih izdelkov in njihove distribucije na hrvaškem trgu. Sodelujemo predvsem z maloprodajnimi trgovinami, v strukturi poslovanja pa je zelo visoko zastopano grosistično podjetje Tekstilpromet iz Zagreba. Trgovinam, kjer so naprodaj naši izdelki, od lanskega leta pomagamo pri opremitvi prodajnih prostorov, tako da Liscin znak kupce opozorja na naše proizvode, na bogastvo in širino ponudbe - standardno in modno damsko perilo, kopalke, ženske bluze. Imamo eno samo svojo trgovino, in sicer v Zagrebu, v ulici Vincenta iz Kastva, kjer je naprodaj celoten Liscin asortiman. To trgovino smo pravzaprav odprli z enim samim namenom - kupcem ponuditi prav vse Liscine proizvode, tudi tiste, ki se zaradi manj pogostih velikosti in mer proizvajajo in prodajajo v manjših količinah.

Hrvaški kupci cenijo Liscine izdelke, ki so jim skozi dolga leta "zlezli pod kožo".

- Lisca je na Hrvaškem navzoča toliko časa, da zelo dobro pozna tukajšnji okus in da lahko odlično zadene modele in kroje, ki ustrezajo hrvaškemu oblačilnemu podnebjju. V tem smislu se po osamosvojitvi obeh držav ni nič spremenilo. Tako kot v prejšnjem obdobju, tudi danes med hrvaškimi proizvajalci nimamo prave konkurence. Konkurenca prihaja z velikim uvozom iz drugih evropskih držav. Vendar imamo pri tem eno veliko prednost. Lisca je na Hrvaškem nepretrgoma že polnih 45 let in se ni umaknila niti v najtežjih vojnih letih. Z vsemi hrvaškimi podjetji smo delili tako dobro kot slabo, tudi najbolj kritične trenutke negotovosti. To je bila zelo modra odločitev Liscinega vodstva iz Sevnice, zaradi katere tudi danes žanjemo uspehe.

Pomembno vlogo verjetno igra tudi močna propaganda.

- Brez dobre promocije danes ne gre. Za propagande akcije in večino reklamnih materialov vseh treh programov iz Liscine ponudbe izredno dobro in premišljeno skrbi Studi Marketing iz Ljubljane. Dvakrat na leto, spomladi in jeseni, kampanjo okrepimo. Za jumbo plakate zakupimo 100 plakatnih mest na Hrvaškem, največ v Zagrebu. Dvakrat na leto se predstavimo na Zagrebškem velesejmu, na Intertekstilu.

BARBARA KUCHAR

DIREKTORICA

LISCE ZAGREB D.O.O.

LISCA - 45 LET NA HRVAŠKEM TRGU

Vendar razstavljeni prostor postopno zmanjšujemo, saj smo ugotovili, da je bil takšen način predstavljanja nujen predvsem na začetku delovanja Lisce Zagreb in danes ne prinaša večjih učinkov. Kupcem se raje predstavimo neposredno na dobro pripravljenih modnih revijah v uglednih zagrebških hotelih kot so Sheraton, Intercontinental in Esplanade, na katere povabimo tudi do 400 poslovnih partnerjev in novinarjev. Pred tremi leti smo se vključili tudi v projekt izbora za miss Hrvaške, kot sponzor in opremljevalec vseh tekmovalk, kjer kandidatke nosijo naše kopalke. Veseli nas, ker v privlačnih propagandnih materialih nastopa ekskluzivna Liscina manekenka, nekdanja hrvaška miss, Vanja Rupena. Vsekakor zelo pazljivo premislimo, kje in kako bomo sodelovali. Pomembno je, da gre za primerno raven predstavitev. Oglašujemo v najboljših hrvaških revijah za ženske, v Gloriji, Mili, Cosmopolitanu.

Kakšni so vaši poslovni uspehi?

- Od ustanovitve podjetja Lisca Zagreb se je promet vsako leto v povprečju povečal za deset odstotkov, vse do leta 99, ko se je rast ustavila. Za to je več razlogov. Eden med njimi je močno zmanjšana kupna moč na Hrvaškem. Velik udarec je bila uvedba visokega, 22-odstotnega davka na dodano vrednost. Poslovanje otežuje tudi visoka, 25-odstotna carina. Sporazum o prosti trgovini, ki sta ga sklenili Slovenija in Hrvaška, se na Liscine proizvode ne nanaša. Povečini so namreč izdelani iz tkanin, uvoženih iz evropskih držav. In izdelki, ki nimajo potrdila o slovenskem poreklu blaga, carine niso oproščeni. Carina in DDV skupaj znašata kar 52,5 odstotka. In te dajatve je treba državi plačati vnaprej, ne glede na to, ali so naši kupci poravnali svoje obveznosti ali ne. To je zagotovo največji problem. Prodaš, vendar za to ne prejmeš plačila. Ni pravega mehanizma za izterjavo dolgov, država podjetjem v tem smislu ne nudi nikakršne zaščite. K sreči v matični hiši v Sevnici dobro poznajo probleme in z velikim razumevanjem pomagajo pri reševanju težav.

Ali ste imeli kdaj težave zaradi nesoglasij v slovensko-hrvaških odnosih?

- Ne. Nikoli. Včasih, ko so se odnosi posebej zapletali, smo celo pričakovali, da bomo morda nleteli na kakšno oviro, vendar se to nikoli ni zgodilo. Tu in tam se pojavi kakšna težava v razlagi sporazuma o prosti trgovini. V takih primerih izredno dobro sodelujemo s slovenskim veleposlaništvom v Zagrebu, predvsem z nadvse dobronamernim svetovalcem Mihevcem.

Kaj pa menite o povezovanju zagrebških Slovencev, o delovanju Slovenskega doma?

- Za vaše društvo imam eno samo priporočilo: uporabite svoj vpliv, da bomo končno dobili slovensko-hrvaški slovar! Toliko tesnih vezi je med Slovenci in Hrvati, med Slovenijo in Hrvaško, poslovnih in prijateljskih, pa nimamo poštenega slovarja!

I.T.

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

Buje - O Istri kot evroregiji so se 19. novembra pogovarjali predstavniki Izole, Pirana in Istrske županije. V evroregiji Istri, ki naj bi jo sčasoma institucionalizirali, bi bile poleg 42 hrvaških občin še tri slovenske in dve italijanski.

Vinica - Društvo slovensko-hrvaškega prijateljstva Kolpa Vinica je 24. novembra pripravilo javno tribuno, na kateri sta med drugimi govorila slovenski minister za notranje zadeve **Borut Šuklje** in hrvaški veleposlanik v Ljubljani **Ivica Maštruko**.

Zagreb - Hrvaška vlada je 2. novembra 1999 sprejela ratifikacijsko uredbo o veljavnosti sporazuma o premoženjskih odnosih s Slovenijo. Sporazum sta v začetku oktobra podpisala premiera **Zlatko Mateša** in **Janez Drnovšek**.

Zagreb - V turistično-informativnem uradu Slovenije je bila 7. decembra predstavljena zimska ponudba. Direktor Centra za promocijo turizma **Franci Križan** je

povedal, da v Sloveniji vsako leto dopust preživi vsaj 79 tisoč Hrvatov. Najraje obiskujejo slovenske gore in jezera, smučarska središča in turistične kmetije.

Ljubljana - Slovenski predsednik **Milan Kučan** je 9. de-

cembra sprejel predstavnike hrvaške stranke SDP, in sicer **Ivico Račana**, **Zdravko Tomca** in **Tonino Picula**.

Ljubljana - Državni zbor je 14. decembra ratificiral sporazum o pravnopremoženjskih razmerjih, ki pa ga - kot je sporočil hrvaški veleposlanik v Ljubljani

Ivica Maštruko - Hrvaška ne bo izvajala, dokler ne bo Slovenija ratificirala sporazuma o maloobmejnem prometu.

Zagreb - Državna sekretarka v slovenskem ministrstvu za ekonomske odnose in razvoj **Vojka Ravbar** in pomočnica hrvaškega ministra za gospodarstvo **Jasna Borić** sta 21. decembra vodili sestanek mešanega odbora za gospodarsko sodelovanje. Teme: težave v železniškem prometu in trgovini z zdravili, zastoj v registraciji Nove Ljubljanske banke v Zagrebu ter nadaljnje uresničevanje sporazuma o prosti trgovini.

Zagreb - Parlamentarne volitve na Hrvaškem, ki so bile 3. januarja, je spremljala tudi delegacija slovenskega državnega zbora, ki jo je vodil poslanec **Tone Anderlič**.

Ljubljana - Prvak SDP-ja **Ivica Račan** je bil 22. januarja gost na prireditvi Pomenjkovanja v ljubljanskem lutkovnem gledališču. Pomenjkovanja že vrsto let pripravlja poslanec Združene liste socialnih demokratov **Ciril Ribičič**. Pred prireditvijo se je Račan sešel s slovenskim premierom **Janezom Drnovškom**. Navzoči so bili še **Zdravko Tomac**, **Tonino Picula** in **Ivica Maštruko**.

Zagreb - Novi hrvaški premier je 27. januarja postal **Ivica**

Račan, ki je sestavil 23-člansko koalicijsko vlado. Novi zunanji minister je **Tonino Picula**.

Ljubljana - V anketi dnevniška Delo je 43,4 odstotka vprašanih menilo, da se bodo po zamenjavi oblasti na Hrvaškem odnosi med državama izboljšali.

Ljubljana - Po odstopu zunanjega ministra **Borisa Frleca**, ki je slovensko diplomacijo vodil od jeseni leta 1997, je novi minister postal **Dimitrij Rupel**. Rupel je to dolžnost opravljal tudi v letih 1991-93.

Zagreb - Drugi krog predsedniških volitev, 7. februarja, sta kot predstavnika parlamentarne skupščine Sveta Evrope sprem-

ljala tudi slovenska poslanca **Jelko Kacin** in **Roman Jakič**. Ob tej priložnosti sta se sešla z novim predsednikom saborskega odbora za zunanjo politiko **Zdravkom Tomcem**.

Zagreb - V programu vlade, ki ga je sabor potrdil 9. februarja, med drugim piše, da je Slovenija - skupaj z Madžarsko in Italijo - za Hrvaško varno in evropsko sosedsvo.

Zagreb - Med dvanajstimi voditelji držav, ki so 18. februarja prišli na slovesno prisego novega hrvaškega predsednika **Stipeta Mesića**, je bil tudi slovenski predsednik **Milan Kučan**.

Ljubljana - Hrvaška vlada je z diplomatsko noto potrdila, da je 23. februarja začel veljati sporazum o pravnopremoženjskih razmerjih.

Zagreb, Murska Sobota - Predsednik saborskega odbora za zunanjo politiko **Zdravko Tomac** je 26. februarja za HRT izjavil, da bi nesoglasja na severovzhodnem delu meje lahko rešili z

ozemeljskimi kompenzacijami. Hrvaška bi Sloveniji odstopila ozemlje na levi strani reke Mure, v zameno pa bi dobila del ozemlja ob hidrocentrali Varaždin. Slovenski predsednik **Milan Kučan** pa je med obiskom Murske Sobotice predlagal, da bi bile meje katastrske občine samo eden od kriterijev za določanje državne meje, vendar pa nobena država ne bi smela biti oškodovana in prikrajšana.

Otočec - Na povabilo poslanca **ZLSD Cirila Ribičiča** so se 27. februarja t.i. Srebrne teniške lige udeležili **Ivica Račan**, **Zdravko Tomac** in **Slaven Letica**, slovenske barve pa sta - poleg Ribičiča - zastopala še poslanec **LDS Tone Anderlič** in minister za delo, družino in socialne zadeve **Tone Rop**. V neformalnih pogovorih so se dotaknili tudi odprtih meddržavnih vprašanj.

Ljubljana - Na povabilo predsednika parlamentarnega odbora za mednarodne odnose **Jelka Kacina** je 28. februarja Ljubljano obiskala delegacija saborskega odbora za zunanjo politiko. Hrvaške poslance, ki jih je vodil predsednik odbora **Zdravko Tomac**, so sprejeli tudi slovenski predsednik **Milan Kučan**, predsednik državnega zbora **Janez Podobnik**, zunanji minister **Dimitrij Rupel** in minister za evropske integracije **Igor Bavčar**.

Mokrice - 3. marca sta se prvič sešla slovenska ministrica za gospodarstvo **Tea Petrin** in njen novi hrvaški kolega **Goranko Fižulić**. Tema: Jedrska elektrarna Krško.

Otočec, Strunjan - 8. marca sta bila dva ministrska sestanka: na Otočcu sta se prvič sešla ministra za notranje zadeve **Borut Šuklje** in **Šime Lučin**, v Strunjanu pa ministra za evropske zadeve **Igor Bavčar** in **Ivan Jakovčič**.

Ljubljana - Novi hrvaški predsednik **Stipe Mesić** je 20. marca kot prvo tujo državo obiskal Slovenijo, kamor ga je povabil slovenski predsednik **Milan Kučan**.

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je v skladu s statutom sklical redno skupščino Zveze. Zasedanje je potekalo 2. februarja v Slovenskem domu v Zagrebu.

V obširni in strpni razpravi se je skupščina pohvalno izrazila o poročilu, ki ga je podal predsednik nadzornega odbora **Milan Grlica** z Reke, in o poročilu, ki ga je podal predsednik Zveze **Darko Šonc**. Navzoči so bili prijetno presenečeni, ko so slišali podrobnosti o nastopih predstavnikov Zveze pred državnimi organi in nevladnimi organizacijami v Republiki Sloveniji in Republiki Hrvaški. Pozorno su poslušali tisti del poročila, ki se nanaša na predstavljanje in zastopanje pred mednarodnimi telesi za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin.

Skupščina je soglasno sprejela poročilo nadzornega odbora, zaključni račun in poročilo predsednika Šonca o delu Zveze v letu 1999.

Franc Strašek

ZELO DELOVNI DNEVI SVETA MANJŠIN

Svet manjšin se je v minulem obdobju sestajal celo večkrat kot enkrat na mesec. Najprej smo se ukvarjali s predlogom reorganizacije Urada za narodnostne manjšine Republike Hrvaške. Najpomembnejša sprememba bi bila vključitev predstavnikov manjšin v delo Urada, kjer bi lahko vplivali na delitev finančnih sredstev. Na dnevnem redu februarjskega sestanka je bil predlog, da bi se Svet manjšin institucionaliziral, da bi se torej registriral na ministrstvu za upravo, da bi imel svoj žiro račun in prostore.

Predstavnik Slovencev je menil, da v predvolilnem času, ko so se predstavniki manjšin veliko sestajali s predstavniki strank, nihče ni vprašal, ali je Svet registriran kot združenje, društvo ali kako drugače. To pomeni, da je pomembno predvsem, ali je Svet aktiven in ali ima dovolj dobrih predlogov za reševanje manjšinskih problemov. Od tega je odvisno, ali ga bodo politični dejavniki jemali resno.

V začetku februarja so predstavniki Sveta obiskala Hrvaški državni sabor. Delegacijo so sestavljali predsednica Sveta **Sanja Tabaković**, tajnik **Goran Stojkovski**, **Darko Šonc**, **Milan Mrkalj** in **Hoxha Riza**. Novemu predsedniku odbora za človekove pravice in pravice manjšin **Furiu Radinu** so predlagali, da bi Svet manjšin postal pododbor za človekove pravice in pravice manjšin. Radin je pojasnil, da po poslovniku parlamenta ni nemogoče, saj so pododbori lahko sestavljeni le iz poslancev sabora. Mogoče pa bi bilo ohraniti dosedanje navado, da bi predstavniki Sveta manjšin v pododboru sodelovali kot svetovalci brez pravice do glasovanja. Predlagali smo, da bi bili v prihodnje ti svetovalci vrst manjšin, ki po sedanjih ustavi nimajo predstavnika v Saboru (Slovenci, Makedonci, Črnogorci in Bošnjaki).

Radin je dejal, da je predlog dober in da bo na zasedanju odbora podprl njegovo uresničitev. Zavzel se bo tudi za vrnitev Slovencev in Bošnjakov v ustavo, iz katere so bili - kot je dejal - nepravilno izpušteni.

Darko Šonc

ZAMEJSKI SLOVENCİ V DRŽAVNEM ZBORU REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik slovenske parlamentarne komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **mr. Marjan Schiffrer** je 17. decembra lani predstavnike zamejskih Slovencev povabil v Državni zbor na prednovoletni posvet o odnosih med slovensko državo in Slovenci v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem. Srečanja so se udeležili slovenski predsednik **Milan Kučan**, predsednik Državnega zbora **Janez Podobnik**, podpredsednik komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu **Davorin Terčon**, državna sekretarka Urada za zamejske Slovence **Mihaela Logar** ter zunanji minister **Boris Frlec**. Iz slovenskega veleposlaništva v Zagrebu sta prišla veleposlanik **Boštjan Kovačič** in svetovalka **Alenka Vipotnik**. Zbrane sta najprej pozdravila **Marjan Schiffrer** in **Janez Podobnik**, posebej odmeven pa je bil uvodni govor predsednika Milana Kučana.

Davor Terčon in Mihaela Logar sta navzoče obvestila o delu komisije ter Urada za odnose s Slovenci v zamejstvu. Potem so o svojem delu spregovorili predstavniki Slovenskih društev na Hrvaškem. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je poročal o širokem in vsestranskem kulturnem ter prosvetnem delovanju Slovenskega doma in o težavah, s katerimi se društvo srečuje. Kot predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem pa je navzoče seznanil s programsko politiko Zveze in problemi, s katerimi se srečuje, še posebej tistimi, ki so v pristojnosti državnih organov slovenske in hrvaške države.

Podpredsednik **Franc Strašek** je v kratkem poročilu poudaril izjemno pomembnost Zveze, ki je kot krovna organizacija sposobna združevati ter predstavljati vsa slovenska društva na Hrvaškem pred slovenskimi in hrvaškimi oblastmi. Prisotne je seznanil s perečimi vprašanji Zveze, posebej tistimi, o katerih je Zveza že obvestila ustrezne državne organe v Zagrebu, recimo, Svet narodnostnih manjšin Republike Hrvaške, in mednarodne organizacije za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin. Poudaril je, da bo za rešitev nekaterih perečih vprašanj potrebna tudi pomoč matične domovine.

Franc Strašek

SREČANJE SLOVENSkih IN HRVAŠKIH DRUŠTEV V ČRNOMLJU

Predsednik Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva Kolpa-Vinica **Jože Stegne** in soproga slovenskega predsednika **Štefka Kučan** sta 27. januarja v Črnomlju organizirala prvo uradno srečanje slovenskih društev na Hrvaškem in hrvaških društev v Sloveniji.

Slovenska društva, registrirana na Hrvaškem sta predstavljala **Franc Strašek**, podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in članica uredništva Novega Odmeva **Polona Jurinč**.

Predstavnika Hrvaških društev registriranih v Sloveniji sta bila **dr. Emil Lučev**, predsednik Zveze hrvaških društev v Sloveniji in predsednik Društva hrvaško-slovenskega prijateljstva iz Karlovca **Joža Boljkovac**. V imenu slovenskega veleposlaništva v Zagrebu se je srečanja udeležila svetovalka **Alenka Vipotnik**.

Namen srečanja je bilo zbliževanje društev, druženje in informiranje o programskih dejavnostih društev. Navzoči so se pogovarjali tudi o težavah in predlogih za njihovo reševanje, še posebej tistih, skupnih, katerih reševanje je v pristojnosti državnih organov Republike Slovenije in Republike Hrvaške.

Gostitelj Jože Stegne in podžupan občine Črnomelj **Andrej Kavšek** sta v pozdravnem govoru poudarila pomembnost takšnih srečanj, še posebej krepitev medsebojnih vezi in ohranjanje že tradicionalnega prijateljstva in sožitja Slovencev s hrvaškim narodom in Hrvatov s Slovenci. V programskem delu srečanja je Franc Strašek navzoče seznanil z organiziranostjo in programom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Poudaril je, da je to krovna organizacija, sposobna povezati in predstavljati vsa slovenska društva na Hrvaškem, ki sicer delujejo povsem samostojno.

Častna pokroviteljica in predsedujoča Štefka Kučan je po končanem programskem delu priveditve v pozdravnem govoru izrazila željo, da bi podobnih srečanj v bodoče še več, saj bogatijo in utrjujejo poti zbliževanja, krepitev medsebojnih vezi in širitve prijateljstva.

Franc Strašek

NA BORŠTNIKOVEM SREČANJU '99

Maribor, objekt v radodarne vinograde, v oktobru svojega rojstnega dne izpred osmih stoletij, odpira vrata Tespisovemu vozu, da razloži svoj dragoceni tovor, času in kraju v pomen. Za Maribor velja, da je gledališče ostalo nenadomestljivo žarišče njegove mestnosti. Borštnikova je nacionalna nagrada Mariboru za njegovo zvestobo gledališču.

To je - med drugim - ob Borštnikovem srečanju oktobra leta 1999 - napisal mariborski župan **Boris Sovič**. Maribor je lani že 34. zapored na svojem odru gostil najboljše, kar po selektorjevem izboru nastaja v slovenskem gledališkem ustvarjanju. Sedem predstav v tekmovalnem programu in deset v spremljevalnem programu, razstave, glasbeni programi, pogovori z dramatikami, razprave s publiko in kritiki po tekmovalnih predstavah, vse to postavlja izredno težko nalogo za organizatorja. Lahko pa rečem, da je organizacijski odbor z nenadomestljivo **Olgo Jančarjevo** izredno uspešno privedel Borštnikovo srečanje do konca. To lahko potrdim iz prve roke. V Mariboru sem bil skupaj z **Bobijem Marottijem**, ki je ob odkritju Borštnikovega doprsnega ki-pa zelo navdahnjeno recitiral stihe **Kajetana Koviča** "Moje mesto". Sam sem sodeloval v razpravah in pogovoru za Bilten. Lepe so bile tudi ure, ki sva jih z **Bobijem** preživela v družbi z **Matijo Malešičem**, prvim veleposlanikom Republike Slovenije v Zagrebu in s njegovo soprogo. Tespisov voz je podelil svoje darove: zlati prstan **Mileni Zupančič**, prinesel pa je še nešteto drugih nagrad. Igralci, režiserji, kritiki, znanci, predstave... vse nam bo ostalo v lepem spominu. Zavesa je padla, srečanje je končano. Veselimo pa se novega srečanja "v Mariboru, objektu v radodarne vinograde".

Ivan Kunej

Pred časom sem po zaslugi kolegice z igralske akademije, igralk **Nade Nučič-Hojnik**, hčerke slovitega igralskega para **Hinka Nučiča** in **Vike Podgorske**, prišel do gledališkega lista iz oktobra leta 1919. V njem je Hinko Nučič ob Borštnikovi smrti o velikem umetniku napisal naslednje vrstice:

Ignacij Borštnik je bil od dneva, ko se je posvetil gledališču, pa do svoje smrti resen, vesten in marljiv igralec - velik umetnik, ki se nikdar ni dal ločiti od odra, ki ga je ljubil nadvse. Prav tako je Borštnik ljubil tudi svoj dom, kar je razvidno iz njegove pesnitve, ki jo je spesnil v Zagrebu, leta 1913, ob tridesletnici svojega umetniškega delovanja:

*Ko zadnjikrat mi sonce zlato sine,
Življenja meni se odmota nit,
Takrat še mislil bom na vas, planine,
Na tebe, dom, v gorah visokih skrit!*

*Ko večni mrak se spuščal bo na mene,
Oblival čelo mi že smrtni znoj,
Zaihtel bodem še: "Gore zelene,
Zakaj ne selite se ve z meno?"*

*Moj svet, moj raj ste bile mi, planine,
Ločitev bolna, težka je od vas!
Na pragu vrat tja v tajne, večne tmine
Zaklical bodem še enkrat na glas:*

*'Domov, domov, v gore me ponesite.
- O, čujte moj poslednji, težki vzdah -
S zemljo domačo, sveto me pokrijte,
V gorah le našel bode mir moj prah!'*

Ignjat Borštnik

Cena posamezne številke K 1-10

GLEDALISKI LIST

Štev. 2. Maribor, oktober 1919. Leto I.

Hinko Nučič:

† Ignacij Borštnik.

V Ljubljani je umrl v torek, dan 23. oktobra 1919 prvak slovenskih igralcev

Ignacij Borštnik.

Rodil se je 1. julija 1859 pod planinami v Cerkljah med Kramjem in Kamnikom.

Kot bančni uradni nastopil je prvič na slovenskem odru 10. decembra 1882. Nato se je šele posvetil igralskemu stanu. Deloval je napredoma na ljubljanskem odru 11 let kot prvi igralec, režiser in učitelj dramatične šole. Leta 1893 je bil angaževan na kraljevem hrvaškem v Zagrebu, kjer je deloval do avgusta 1919. Ježos v avgusta so ga

pridobili v Ljubljano da bi poučeval "Dramatično šolo" na konservatoriju - ali se pred začetkom omenjene šole, po komaj enomesečnem bivanju v Ljubljani, vzel nam ga je krita smrt.

A Ignacij Borštnik je bil od dneva ko se je posvetil gledališču pa do svoje smrti resen, vesten in marljiv igralec - velik umetnik, ki se nikdar ni dal ločiti od odra, ki ga je ljubil nadvse. Prav tako je Borštnik ljubil tudi svoj dom, kar je razvidno iz njegove pesnitve ki jo je spesnil v Zagrebu, leta 1913, povodom tridesletnice svojega umetniškega delovanja:

Ko zadnjikrat mi sonce zlato sine,
Življenja meni se odmota nit,
Takrat še mislil bom na vas, planine,
Na tebe, dom, v gorah visokih skrit!

Ko večni mrak se spuščal bo na mene,
Oblival čelo mi že smrtni znoj,
Zaihtel bodem še: "Gore zelene,
Zakaj ne selite se ve z meno?"

Moj svet, moj raj ste bile mi, planine,
Ločitev bolna, težka je od vas!
Na pragu vrat tja v tajne, večne tmine
Zaklical bodem še enkrat na glas:

'Domov, domov, v gore me ponesite.
- O, čujte moj poslednji, težki vzdah -
S zemljo domačo, sveto me pokrijte,
V gorah le našel bode mir moj prah!'

Ignjat Borštnik.

Ni ga več med nami

Mnogokrat mi je tožil po tem svojem domu. Hotel je prebíti - podivati - svoja zadnja leta, "doma" - na kmetih - "pod planinami" v svojih jurkanih blaznih in s puško na rami.

Usoda mu tega politika ni dovolila. Privolila mu je samo da je povečal s svojim

izrednim znanjem slov. igralsko umetnost med Slovenci in Hrvati, da je postavil sam prvi najljepši kulturni spomenik s svojim velikim talentom, ki ostane trajno med nami.

Pobratim moj Ignacij - ob grobu Ti kličem:

"Lahka Ti bode zemljica domača"

IGNACIJ BORŠTNIK - PRVI SLOVENSKI IGRALEC, NA HRVAŠKEM BOLJ CENJEN KOT DOMA

Od leta 1966 potekajo v Mariboru srečanja slovenskih dramskih gledališč. Z imenom Teden slovenskih gledališč so bila sprva netekmovalni pregled dramskih uprizoritev, leta 1969 pa je prireditev dobila ime po znamenitem igralcu Ignaciju Borštniku in program spremenila v tekmovalnega. In medtem ko v Mariboru vsako leto podeljujejo glavne nagrade za najboljšo slovensko gledališko predstavo, igralca, režijo ter častno nagrado za življenjsko delo - Borštnikov prstan, pa le malo Slovencev ve, kdo je bil Ignacij Borštnik in kakšna je bila njegova življenjska zgodba.

Ignacij Borštnik je bil prvi slovenski profesionalni igralec. Rojen v Cerkljah na Gorenjskem leta 1858 je bil po nekaj razredih srednje šole in vojaški službi več let bančni uradnik. Svojo gledališko kariero je začel leta 1882 v Ljubljani kot član Dramatičnega društva, ki je bilo nekakšen predhodnik poznejšega Narodnega gledališča. Profesionalnih igralcev in režiserjev Slovenci v tistem času še nismo imeli, zato se je društvo odločilo, da bo nadarjenega mladega igralca poslalo na Dunaj na študij dramske igre. Po vrnitvi ga je Slovenski gledališki svet sprejel kot prvega igralca, izšolanega režiserja ter glavnega učitelja v šoli Dramatičnega društva.

Borštnik je z Dunaja prinesel gledališki profesionalizem, ki pa ga slovensko gledališče ni hotelo sprejeti. Tedanje slovenske igralce je označil za glumače, njihovo igro za patetično in izumetničeno. Amatersko in burkaško slovensko gledališče je želel približati in odpreti evropskemu prostoru. Vendar pa ga doma niso cenili, zato se je zaradi prevelikih pritiskov ozkoglednih gledaliških vodij Borštnik skupaj z ženo Zofijo leta 1894 na povabilo intendanta Miletića preselil v Zagreb.

Borštnik je bil angažiran v Zagrebu vse do leta 1918 in v tem obdobju odigral okrog 270 najbolj raznovrstnih vlog iz vseh področij gledališke književnosti. Sodeloval je v prvem Nušičevem delu uprizorjenem v Zagrebu Tako je moralo biti. Borštniku gre tudi zahvala, da je bila v Zagrebu leta 1900 izvedena prva Cankarjeva drama Jakob Ruda, katero je Borštnik prevedel, režiral in v njej odigral glavno vlogo. V "naprednejšem in bolj evropskem" Zagrebu je imel kot igralec neprimeren ugodnejše možnosti. Po obnovitvah nekaterih ljubljanskih vlog je že prvo leto sodeloval pri Miletićevi zamisli shakespearskega cikla; igral je Hamleta, Jaga, Richarda III. in Macbetha. Pomemben je tudi Borštnikov prispevek k uprizarjanju hrvaških dramskih del od Detrove Teute do Vojnovičevega Ekvinokcija, Tučićevega Povratnika ter Miletićevega Paližno. Hrvaški dramatik so mu bili hvaležni, da je stal ob zibelki moderni domači drami, ki je dala igralcem nove priložnosti in spodbude.

Leta 1898 se je zapletel v spor z naslednjim intendantom Tresčecem, kar mu je zagrenilo

zadnja leta, čeprav je še zmeraj uspešno nastopal. Sodeloval je tudi pri nastajanju prvih hrvaških filmov; v Matiji Gubcu je upodobil Grofa Tahija, leta 1919 je za film Brišem in sodim napisal scenarij in igral glavno moško vlogo, upokojenega častnika Osojskega. V Zagrebu je ostal skoraj do smrti in bil eden najpomembnejših, oboževanih in uspešnih dramskih umetnikov. Večkrat je gostoval v Ljubljani in se dogovarjal za vrnitev, vendar pa se je dejansko vrnil šele jeseni 1919 kot član obnovljenega gledališča in profesor na novem konservatoriju. Ljubljana je takrat pozdravljala "dolgo pogrešanega ljubljenca".

Tudi tedanji častniki so, veseli njegove vrnitve v Ljubljano, zapisali: "Ne bomo več presajali, rastlo bo pri nas doma." Zadnja Borštnikova vloga je bil Ritmojster v Strinbergovem Očetu. Umrl je v Ljubljani 23. septembra 1919. Že nekaj dni po njegovi smrti in pogrebu, se je začela šentflorjanska farsa zaradi pogrebnih stroškov. Slovenski gledališki konzorcij je vodstvu hrvaškega gledališča poslal dopis, ki sodi med enega najbolj sramotnih dokumentov naše kulturne zgodovine. Preračunljivi gledališki konzorcij, ki je

režiral veličastni pogrebni ceremonij, je namreč račune za pokritje stroškov Borštnikovega pogreba poslal v Zagreb. Zagrebški upravnik gledališča in njegov ravnatelj sta v odgovoru zapisala: "Bismo se bili smatrali osobito počaščenim, da nam se je dovolilo, da preuzamamo na naš trošak pokop dičnog vašeg zemljaka."

Kljub žalostnemu koncu te zgodbe Ignacij Borštnik ostaja v zgodovini slovenskega gledališča zapisan kot naš prvi profesionalni gledališki igralec, utemeljitelj umetniškega gledališča na Slovenskem, naš prvi režiser v sodobnem smislu besede in mojstrski oblikovalec najzahtevnejših vlog, zlasti v modernem realističnem sporedu na prelomu 19. in 20. stoletja. V letih od 1882 - 1919 je ustvaril več kot 400 različnih vlog. Borštnikova žena Zofija se je po njegovi smrti vrnila v Zagreb in se tam naselila kot upokojenka. Nekdanja prvakinja zagrebške drame je preživela v mestu svojih uspehov še dve desetletji domala pozabljena.

Tanja Bernard

Slovensko mestno gledališče v Mariboru.

VERIGA

Ljudska zgodba v treh dejanjih.

Spisal F. S. Finžgar. — Režiser Hinko Nučič.

OSEBE:

Ded Primož, starček	Pavel Rasberger
Marko, njegov sin	Hinko Nučič
Mina, Markova žena	Berta Bukčková
Micka, Markova hči	Katica Petkova
Janče, Markov sin	mali Stanko
Alena, dekla pri Markovih	Elvira Kraljeva
Mejač, Markov sosed	Valo Bratina
Liza, njegova žena	Cilka Planinškova
Jančev, njegov sin	Fran Gregorin
Cene, njegov sin	mali Drago
Tomžin, kmet — sosed	Vinko Rožanski
Drnolec, bajtar — sosed	Miloš Vauhin
Boltežar, snubač	Gustav Strniša
Birič	Ivan Gabrič

Kraj: Kmetiška vas pod gorami. Čas: polpretekli.

Po vsakem dejanju daljši odmor.

Gledališki list bo izhajal pri vsaki premijeri.

Izdajatelj Hinko Nučič.

Urednika Dr. Ivan Lah in dr. L. Lenard.

Vabilo na abonement B.

Naznanja se stavemu občinstvu, da je dobil še dosti najboljših sedežev v parterju, balkonu, ravno tako tudi celih ali polovčnih lož v abonement. Pojsnila daje gledališka blagajna.

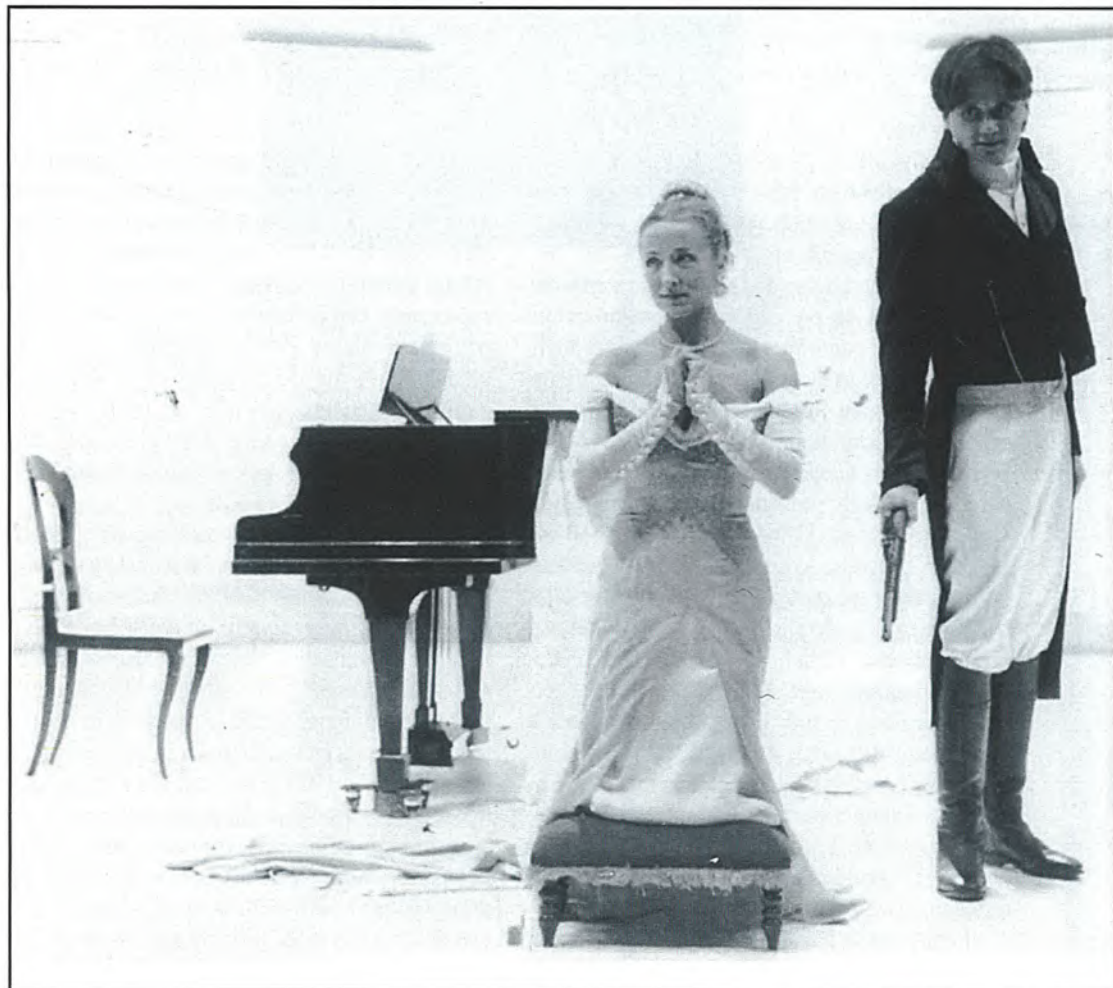
MATIČEK SE ŽENI

Kada su prošle godine u "bloku" gostovanja slovenskih kazališta na pozornici zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta predstavnici Drame Slovenskog narodnog gledališča iz Ljubljane otkazali nastup predstave "Taj veseli dan ili Matiček se ženi", komedije Antona Tomaža Linhartu prema poznatom i rado igranom predlošku o Figarovu piru, hrvatski su gledatelji bili istinski rastuženi, jer su željeli vidjeti uprizoren taj, njima dobro znan tekst. Naime, svojedobno je Kazalište "Komediya" imala tu, po mnogima izvrsnu Linhartovu komediju, na redovnom programu. Također, poznavatelji ljubljanskih kazališnih prilika znaju kako je ova komedija vrlo često na mjesečnom programu SNG. No, kažu mudri ljudi "Što je suđeno, nije izgubljeno", pa su nam tako slovenski glumci ipak došli u pohode sredinom siječnja jubilarne godine - u izvrsnoj režiji **Vite Taufera** razgalili su gledateljska srca, čak i u onim prigodama kada nije dijalog bilo sasvim jednostavno razumjeti: bila je to dobro poznata priča o odnosu dviju različitih klasa, o privilegijama i bahatosti povlaštenih kojima uspješno odoljeva lukavost i domišljatost siromašnih i bespravljenih. Dakako, ne radi se o društvenoj kritici u njezinoj edukativnoj sferi, već kroz smijeh - gotovo do samog kraja, kada "suradnici" odlaze zado-

voljni i zadovoljeni, a nasilnici ostaju sami ...

Vito Taufer pripada sada već među srednji naraštaj slovenskih redatelja po duljini kazališnog djelovanja, ali među najmlađe po svježini scenskih ideja. Tako je u "Matičeku" naglasio različitost društvenih statusa, ne težeći na komičnom pod svaku cijenu ili ruralnom kao formalnom određenju. U scenografu **Marku Japelju** i kostimografu **Alanu Hranitelju** imao je sjajne suradnike, a vjerojatno ovom zadnjem trebamo zahvaliti na neodoljivo smiješnim muškim frizurama. Barun Naletel i njegov vrtlar Matiček muški su par suprotstavljenih interesa, čija je suradnja tek povremena i to na razini "poslovnih" zbivanja - **Branko Šturbej** i **Bojan Emeršič** niti na čas ne posustaju u intenzitetu igre, čineći istinski zamašaj predstave. Barunica Rozala i njezina služavka Nežika su suradnice u baruničinom nastojanju pribivanja barunove ljubavi i oslobođanja Nežike od neugodna udvaranja - **Nataša Barbara Gračner** i posebice mlada **Polona Juh** dostojne su partnerice razigranom muškom paru. Dakako, ima tu još niz više ili manje zapaženih uloga u svakojakim dogovrštinama spomenutih parova, kao i duhovitih grupnih scena, no već i ovih nekoliko napomena jasno ukazuje kako je priča o Matičekovoj ženidbi opravdala sva očekivanja gledateljstva, uz nadu da će ovakva gostovanja i nadalje predstavljati sastavni dio zagrebačkog i hrvatskog kazališnog života.

Olga Vujović

KULTURNA DOGAJANJA

SALOMA V LISINSKEM

- V dvorani Vatroslav Lisinski je bila 12. novembra izvedena razkošna Straussova opera Saloma. Slavna opera nemškoga romantika v enem dejanju, na dramski podlogi kontroverznega angleškega pisatelja Oscarja Wilda, je bila ob prvi postavitvi ožigosana zaradi svoje drastičnosti, danes pa je sestavni del železnega opernega repertoarja. V naslovni vlogi je blestela priznana hrvaška umetnica **Dunja Vejzović**, ob spremljavi gostov iz Nemčije ter dveh slovenskih umetnikov: solistke ljubljanske Opere **Zlatomire Nikolove** in Mariborčana **Branka Robinšaka**. **Dirigiral je Kazushi Ono**.

MEDNARODNI FESTIVAL STRIPA

V ZAGREBU

- Z dodelitvijo nagrad se je 28. novembra v KIC-u končal Drugi mednarodni festival stripa "Risani romani Šou '99". Glavno nagrado Festivala je osvojila **Ivana Guljašević**, drugonagrajeni je bil **Damijan Sovec** iz Slovenije.

SLOVENSKA NAGRADA HRVAŠKI ARHITEKTURI

- Ob koncu Piranskih dnevo arhitekture je desetčlanska žirija izbrala med dobitnike treh priznanj in nagrade Piranesi. Eno od nagrad sta prejela Zagrebčana **Helen** in **Mrvoje Njirić** za trgovski center Baumax v Mariboru.

SLOVENSKI GLASBENIKI V ZAGREBU

- Hrvaško društvo skladateljev je konec novembra v Zagrebu gostilo tri priznane slovenske umetnike. Violinist **Jernej Brence**, pianist **Hinko Haas** in **Zoran Mitof** na fagotu so zaigrali dela številnih slovenskih skladateljev. V pozdravnem govoru je predsednik Hrvaškega društva skladateljev **Adalbert Marković** pouda-

ril, da koncert pomeni začetek rednega sodelovanja med Ljubljano in Zagrebom ter napovedal skorajšnji obisk hrvaških glasbenikov v Sloveniji.

UROŠ LAJOVIC S FILHARMONIKI

- V dvorani Vatroslav Lisinski je decembra gostoval slovenski dirigent **Uroš Lajovic**. Prvi del

koncerta je bil namenjen Brahmsu 1. klavirskemu koncertu v d - molu s pianistom **Borisom Berezovskim**, mladim gostom iz Rusije. Poseben vtis na občinstvo pa je Lajovic pustil v drugem delu, s Koncertom za orkester poljskega skladatelja W. Lutoslawskega, kjer je številčni okrester uspel predstaviti kot solistično telo.

DUBRAVKA TOMŠIČ SREBOTNJAK V ZAGREBU

- 10. decembra je v Zagrebški filharmoniji nastopila slovenska solistka **Dubravka Tomšič Srebotnjak**. V koncertu pastelnih

žalobnih tonov, ki mu je dirigiral ameriški gost **Marc Tarduco**, se je Tomšičeva predstavila s Predgro žalobni igri Božidarja Kunca, simfonijsko pesmijo Faunovo popoldne ter Debussijevimi skicami Marje. Slovenska solistka, sicer priljubljena gostja dvorane Lisinski, s svojim igranjem že leta dokazuje suverenost in zrelost vsake njene izvedbe. Na programu je bil tudi Drugi koncert za klavir in orkester v g-molu Camillea Saint-Saensa.

JORDANOVI RAZSTAVI

- Priznani akademski slikar **Vasilij Josip Jordan** je novembra in decembra v Zagrebu priredil kar dve samostojni razstavi. V galeriji Sobota je razstavil slike manjšega formata, nastale lani poleti v Pučištih na Braču. Kot pravi sam avtor, je ustvarjal v miru svoje hiše ter ob poslušanju dobre glasbe. Slike, sicer olja na platnu, tako predstavljajo odsev avtorjeve notranjosti in ne zunanjih stvari. Razstava v galeriji Grubić je bila odprta do 15. januarja.

BOŽIČNE PESMI V SPLITU

- V splitskem klubu Libertas je konec decembra nastopil Paul Coleman Quintet. Glasbeniki iz Splita in Ljubljane so zaigrali splet najbolj popularnih domačih in svetovnih božičnih pesmi. Koncert Jazz Xmas je bil hkrati tudi predstavitev zgoščenke z istim naslovom.

JANUARSKI BOŽIČNI KONCERT

- Zaradi decembrskega narodnega žalovanja ob smrti predsednika Tuđmana, so božični koncert v Lisinskem organizirali šele 5. januarja. Zagrebški solisti so iz-

vedli Bachov Božični oratorij. **Lidija Horvat Dunjko** in **Stanko Arnold**, s svojo značilno zadržano trobento, sta nastopila v kantati Jauchzet Gott in allen Lauden. Zaigrali so tudi božično-pastoralno glasbo Corellija, Moltera, Stratika in L. Mozarta. Sicer izjemen koncert pa je pokvarilo pov-

sem nekonzertno občinstvo, ki je ploskalo med stavki.

SLOVENSKI FILHARMONIKI V LISINSKEM

- 18. januarja je v Zagrebu gostoval Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane. V obsežnem programu so se slovenski gostje predstavili z deli Uroša Kreka, Felixa Mendelssohna, Dubravka Detonija in Dmitrija Šoštakovića. Najbolj odmeven je bil nastop violinskega mojstra **Mirana Kolbla**. Godalni orkester je koncert zaključil z ležerno hrvaško-slovensko melodijo v priredbi **Alojza Srebotnjaka**. Vodja orkestra, violončelist **Andrej Petrač** je od leta 1988 sodelavec zagrebške Glasbene akademije in Tria Orlando.

VERDIJEV TRUBADUR

- Po dveh uspešnih koncertnih izvedbah Trubadurja v ljubljanskem Cankarjevem domu sta se Slovenska filharmonija in komorni zbor, s številnimi solisti, 31. januarja predstavila tudi zagrebški publiki. Pred polno dvorano Vatroslav Lisinski je dirigiral **Mar-**

ko Letonja, zvezde večera pa so bili Joanna Kozłowska, Marjana Lipovšek ter Janez Lotrič. Slovenska izvedba Verdijevega Trubadurja je požela glasne ovacije.

IN MEMORIAM

LOVRU PL. MATAČIČU

- Zagrebška filharmonija vsa leto organizira koncert v spomin Lovru pl. Matačiću. Letos je dirigentsko palico v rokah držal enaindvajsetletni Kazahstanec **Alan Buribayev**, lanski zmagovalec zagrebškega Mednarodnega tekmovanja mladih dirigentov Lovro pl. Matačić. Na koncertu sta najbolj blesteli **Ruža Pospíš Baldani**, dobitnica nagrade za življensko delo, ter prva dama evropskega flautizma **Irena Grafenauer**.

nauer. Slovenska umetnica se je predstavila s Prvim Mozartovim koncertom za flavto in orkester KV 313 v g-duru ter požela ovacije publike. V drugem delu koncerta je bila na sporedu 1. Simfonia v d-duru, Titan, G. Mahlerja.

ODLIKOVANJE

KNJIŽEVNIKU

- Ob dnevu slovenske kulture je hrvaški književnik **Predrag Matvejević** prejel odlikovanje srebrni znak svobode Republike Slovenije za ohranjanje in širjenje slovenske kulture v mednarodnem prostoru. Odlikovanje mu je v imenu slovenskega predsednika **Milana Kučana** izročil **Jože Šušmelj**, predstavnik slovenskega veleposlaništva v Rimu, kjer Matvejević predava na univerzi La Sapienza. Matvejeviću gre zasluga, da se je na tej univerzi ohranila stolica za slovenistiko, ki so jo nameravali ukiniti.

TEKMOVANJE

VILONČELISTOV

- Od 21. do 29. februarja je bilo v Zagrebu Drugo mednarod-

no violončelistično tekmovanje Antonio Janigro. Nastopilo je sedemindvajset mladih umetnikov iz štirinajstih držav. Eden od članov ocenjevalnega sodišča je bil tudi **Andrej Petrač**.

MLADI HRVAŠKI IN SLOVENSKI GLASBENIKI

- Februarja je stekel nov cikel gostovanj mladih hrvaških oziroma slovenskih glasbenikov v Galeriji Tivoli v Ljubljani oziroma v MUO v Zagrebu. Prireditve "Torkovi večeri" oziroma "Utorkom navečer" potekajo pod pokroviteljstvom obeh ministrstev za kulturo ter v organizaciji Hrvaške glasbene mladine, MUO in Mednarodnega grafičnega likovnega centra - Galerije Tivoli. 14. februarja so v Ljubljani nastopili violončelist **Mihovil Karuza**, pianistka **Zarja Alajbeg** in kontrabasist **Nikša Bobetko**.

"ETIDE I SKALE"

- Sredi februarja je bilo v Zagrebu Mednarodno tekmovanje "Etide i skale", ki ga že šest let uspešno organizira zagrebška Glasbena šola Pavla Markovca. Tekmovanje izmenično poteka v dveh disciplinah, v klavirju in violini. Letos se je za tekmovanje v igranju klavirja prijavilo rekordnih 134 mladih pianistov do 23. leta starosti iz Hrvaške, Slovenije, Bosne in Hercegovine in Rusije. Med finalisti so bili tudi trije mladi umetniki iz Slovenije: **Maruša Kozlevčar**, **Tadej Horvat** in **Špela Troha**.

KONCERT DUBRAVKE

TOMŠIČ SREBOTNJAK

- 7. marca je bil v okviru mojstrskega ciklusa v dvorani Vatroslav Lisinski solistični recital slavne pianistke **Dubravke Tomšič Srebotnjak**. Igrala je dela Bacha, Prokofjeva in Liszta. Navdušena publika je koncert nagradila s ovacijami, umetnica pa se je zahvalila s tremi dodatki.

Kulturna dogajanja je spremljala Polona Jurinić

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

Spomin je človeku najzvestejši prijatelj.

Sloga jači, nesloga tlači.

Smrt pokoplje vse sovraštvo.

Šiba še nobenemu ni kosti zlomila, ali marsikaterega zmodrila.

Srebrno sedlo še ne naredi dobrega konja.

Kaj velja lepa skleda, pa nič v nji!

Ti gospod, jaz gospod, kdo bo pa krave pasel?

Vsaka reč ima svojo sončno in senčno stran.

Kadar denar poide - pamet pride,

Kdor ne uboga ga tere nadloga.

Tudi modri možje - včasih greše.

Teško povsod svojemu brez svojega.

Vsak berač svojo malilo hvali.

Za misli ni nobene uzde.

Zarečenega kruha se veliko poje.

Zbrala Cvetka Matko

NAJKRAJŠI VOJNI ROMAN

M. je skozi okno avtobusa strmel v megleno jutro in občudoval nežne oblike narave, ki so kot v sanjah tiho drsele mimo. Če ne bi okoli sebe videl uniform, kakršna je bila njegova, in če na mrežah za prtljago ne bi bile nametane puške, plinske maske in podobne reči, sploh ne bi bilo mogoče opaziti, da gre za vojne razmere. Še vedno ga je spremljal prizor bujenja ob četrti uri zjutraj, kar se mu ni zgodilo še od časov, ko je hodil v ribolov. Hiter odhod ni dopuščal ničesar več, kot navaden "adijo". Otroci so spali in vsak hip si bo morala mama nekaj izmisliti, da jim pojasni, kam je odšel ata. Do njega je prišla nepogrešljiva steklenica žganja. Ni imel navade piti, ampak tokrat ni odklonil. Alkohol se je razlil po žilah in otopil čustva do sprejemljive mere. Večji del moštva v avtobusu se je poznal z vojaških vaj, vendar je le malokdo klepetal. Zdaj je šlo zares.

Njemu je bilo še najmanj do pogovora, saj je bil poveljnik enote, ki bo imel na vesti vsakega tovariša, ki se ne bo vrnil z bojišča. Še posebej ga je mučil kontroverzni "Zaupno 14 A", ki ga je prejel pred odhodom in ki ga je moral takoj, ko ga je prebral, sežgati. Ustavili so se na cesti ob robu gozda. Hitro so izstopili in avtobus je takoj odpeljal nazaj. Medtem ko so vojaki urejali opremo in se pripravljali na marš, je M. na karti preverjal pot, po kateri bodo prišli do vasice na prvi liniji, kjer bodo zamenjali enoto, ki je tam prebila že pol leta. Radioveze ni smel uporabiti, razen v sili.

Dobro uro so hodili po gozdni poti, ko so naleteli na stražo. Šifra je delovala in čez nekaj minut so se zbrali v stavbi, kjer je bila nekoč šola. Vojake so v skupinah po deset razporedili po hišah. M. pa je s poveljnikom odporne točke sedel na dvorišče, da bi se pogovorila o tekočih zadevah. Ravno je odprl steklenico piva, ko mu je ostrostrelska krogla raznesla glavo... Fuck!

Že tretjič sem začel pisati roman o vojni in spet so mi glavnega junaka sesuli že na samemu začetku. Ne vem, če bom zbral moči za še en poskus.

P.S. Opravičujem se vsem bralcem, ki nikoli ne bodo zvedeli, kaj piše v ukazu "Zaupno 14 A". Mogoče je tudi boljše tako, res ni za javnost. Fotokopijo omenjenega povelja pa lahko dobite pri avtorju za pičlih 100 kun.

Silvester Kmetič (in "Konjičan", beli)

Rogla, 05.01.2000.

NEKAJ VRSTIC O MARIJANU HORNU IN NJEGOVH PESMIH

Poezija **Marijana Horna** izvira iz njegovega življenja, ki je bogato, dinamično in polno doživetij. Rodil se je v Litiji na Dolenjskem leta 1922. Lepota njegovih otroških let je izražena v verzih:

*"Ko pride mesec maj, ko razcvete se gaj,
tam v krošnji slavček poje vesele viže svoje".*

To sproščeno obdobje je naglo prekinila druga svetovna vojna. Iz zadnjega razreda gimnazije v Ljubljani so ga odpeljali v zapor. Sledili so zapori (Castelfranco in Novara) in internacija v Italiji (Oleggio). Leta 1943 je uspel pobegniti iz internacije. Pridružil se je slovenskim partizanom na Krasu in Vipavski dolini, vstopil je v Istrski odred. To so bili njegovi prvi stiki s Primorsko, kjer je srečal tudi svojo bodočo soprogo. Njegov poklic in tudi konjiček pa sta elektronika in radioamaterstvo. In kako je radioamater ter nekdanji zapornik, interniranec in partizan postal pesnik? "Spomini na otroštvo in težka mladostna leta so bili najmočnejša vzpodbuda za moja besedila", pravi Marijan Horn, danes krepak mož osemindesetletih let. Lepota mest in pokrajin, ki jih je prehodil, je postala lepota besed. Lepota besed pa je že poezija. V njegovi poeziji govori človek, izviren in enostaven, kot sta jok in veselje. Vez med umetnostjo in življenjem je v njegovem delu vzajemna. Življenje polno ljubezni, melanholije, bolečin, humorja in predvsem polno veselja. Zato ni nič čudnega, da je takšna poezija navdušila tudi skladatelje. Uglasbljenih je že 18 njegovih besedil. Nepozabne so tudi njegove kronike, humoristični pregledi dogajanj v Slovenskem domu v Zagrebu, kjer je bila 25. februarja predstavitev njegove knjige. V imenu založnika je govoril **Darko Šonc**, ki se je ne glede na Škegrov PDV v izredno kratkem času že drugič pojavil v tej vlogi (Monografija o Slovenskem domu), spregovoril je tudi sam avtor, **Zoran Šonc** je na klavirju spremljal šarmantni pevki **Marijo Nemec** in **Adico Dobrica Jelača** in mene kot recitatorja. Glasbo je, inspiriran s Hornovo poezijo, skladal **Petar Kutnjak**. Ko sem vprašal Marijana Horna, katero pesem naj bi objavili v Novem odmevu, nisem dvomil, da bo to pesmi Moje želje.

Ko boste brali njegovo poezijo, boste razumeli njegovo sporočilo:

*"Z njo radost, ljubezen domov Vam prinesem
in srečo želim Vam od vsega srca".*

Mi smo hvaležni našem Marijanu za takšne želje in mu želimo čim več takšnih zbirk.

Ivan Kunej

MARIJAN HORN: MOJE ŽELJE

*Ko v jutranji zarji blestijo vrhovi
in kopljejo v soncu se naše gore,
budijo iz sna se zeleni gozdovi,
na travnikih rože opojno duhte.*

*Ko s sončnimi žarki pregnano je spanje
in v zibeljkah malčki se spet oglase,
pozabljene v hipu ponočne so sanje,
ki z nami bile so do belega dne.*

*Takrat vam zapojem z veseljem to pesem,
naj nežno odmeva od naših gor,
z njo radost, ljubezen domov vam prinesem
in srečo želim vam od vsega srca.*

*Ko zarja večerna obrobi vrhove
in sonce zaide za naše gore,
ko nočna tišina objame domove,
le mesec in zvezde na nebu žare.*

*Takrat vam še enkrat zapojem to pesem,
naj nežno odmeva od naših gor,
z njo radost, ljubezen domov vam prinesem
in srečo želim vam od vsega srca.*

Marija Horn

**POJDI
Z MAŃO**

MATJAŽ RUS: LEPO JE BITI HRVAŠKI SLOVENEK

Lepo je biti hrvaški Slovenec. Pravzaprav je najboljšje biti hrvaški Slovenec v Zagrebu. Če ne zaradi drugega, zaradi enega samega privilegija. Hrvaški Slovenci v Zagrebu so namreč edini Slovenci, ki lahko vsak dan gledajo tramvaje. Noben drugi Slovenec na krogli zemeljski nima te možnosti. So pa tudi drugi razlogi, zaradi katerih se spleča biti hrvaški Slovenec. Na primer: moški pripadniki te skupine so lahko "trudni" brez da bi izzvali seksualni škandal, brez strahu, da bi prišli na prvo stran Nacionala. Pa naj si to privoščijo pravi Hrvat, če si lahko! Ženske pripadnice te iste skupine pa so lahko trudne na dva načina. Hrvaške Slovenke so lahko trudne po slovensko, torej podobno kot devica Marija - brezmadežno. Če pa si želijo, so lahko trudne tudi po hrvaško. In spet je tukaj sreča, saj bodo postale matere še enega hrvaškega Slovenca oziroma Slovenke, ki bo lahko vsakodnevno užival ob pogledu na tramvaj in ki bo lahko neovirano truden na vse možne načine. Lepo je biti Slovenec, ni pa lahko. Lepo je biti Hr-

vat, ni pa lahko. Biti Hrvaški Slovenec je "duplo" lepo in "duplo" težko. A lepše je govoriti o dvojni lepoti, kakor o dvojnih težavah. Lepo je to, da "smo bili brončani na svetovnem nogometnem prvenstvu u Francuskoj, gdje se je mogao čitav svet uvjeriti iz kakvog smo materiala, za razliku od čistih Slovenaca, kojih nije bilo ni u talonu." In lepo je to, da smo pred dnevi premagali Ukrajino in se uvrstili na evropsko prvenstvo leta 2000, medtem, ko ga bodo Blažević in kompanija gledali le po televiziji. Ko gre našim smučarjem dobro, ko se visoko uvrščajo v svetovnem pokalu, je vse lepo in prav. "A ako Kranjcima ne ide baš tako kako bi oni željeli...jeste li vidjeli onu našu Jelicu Kostelić... šta jim mala radi!" Kakorkoli obrnemo, hrvaški Slovenec ima vedno izhod. Ne more izgubiti niti Piranskega zaliva. V vsakem primeru je njegov - "to jest naš". V vsakem primeru ima hrvaški Slovenec prost izhod ali celo "slobodan izlazak na otvoreno more". Trdinov vrh ili Sveta Gera je lahko slovenska, "a može biti i hrvatska, samo da nije od Nikice iz Žumberka". Hrvaški Slovenec si

koledar lahko prilagodi po svoji želji. Če ima rad veliko listja, lahko listje pada dva meseca. Ko se konča hrvaški listopad - internacionalno: oktober, se začne slovenski listopad - internacionalno: november. Ko se konča hrvaški prosinac - internacionalno: december, se začne slovenski prosinac - internacionalno: januar. Škoda le, da ni dvakrat tudi ... novo leto! Če dobro razislim, imamo res srečo - mi, hrvaški Slovenci. Smo, kakršni smo, kdor nas ima rad, nas ima rad. Kdor pa nas nima, naj mu bog spremeni misli in srce. Če mu to ne uspe, naj mu polomi gležnje...da ga bomo spoznali po hoji.

Besedilo **Matjaža Rusa** iz Metlike je na proslavi ob 70. obletnici Slovenskega doma decembra leta 1999 prepričljivo interpretiral **Ivica Kunej**, ki je požel buren aplavz navzočih v dvorani gledališča Gavella. Domislice iz Rusovega besedila so v svojih poročilih s slovesnosti navajali številni slovenski in hrvaški novinarji.

ŠEGE IN NAVADE VELIKONOČNEGA ČASA

V šegah - običajih se nam razodeva mišljenje in srce naroda, ki je povezano s pogledom na svet, v katerem živi, s človekovim obzorjem in tradicijo, ki jih je podedoval od svojih prednikov. Datum Velike noči ni stalno določen, je vedno na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni, med 22. marcem in 25. aprilom. O tem obdobju govorimo od pepelnice srede (po pustnem torku) do Velikonočne nedelje. Mnogo navad sega v predkrščansko, pogansko obdobje. Stara verovanja so povezana z duhovi plodnosti in rasti. Teden pred Veliko nočjo se imenuje Veliki teden, uvaža pa ga cvetna nedelja. Od pepelnice se začne 40-dnevni post. V tem času se po tradiciji ne je mesa, ne pije se vino in ne sklepa se zakonskih zvez, saj se "ob postu ženijo samo vrapci in mački". V preteklosti, ko se je tradicija še bolj spoštovala, je bilo to obdobje skromnosti, ko ni bilo prostora za velika veselja. Morali smo se znati nečemu tudi odreči, nekaj podariti in takrat se je prižgala nova zvezda na nebu, ali pa se je razcvetel nov cvet. Tako so naši starši sadili tudi spomladansko seme dobrote v naša srca. Cvetna nedelja je povezana z verovanjem v posebno nadnaravno moč rastlinja, dreves, cvetlic in odganjanja zlih duhov. Okrasila so se okna in prostori v hiši. Na polja in vrtove so se zapičile cvetoče veje, da nam bo zemlja dobra in da se zbudi. V cerkvi se blagoslavlja veje oljke, leske, vrbe, dreva, v to pa se upletajo spomladanski cvetovi in pisani trakovi. Takšne butare so bile različno velike - od posameznih oljčnih vejic do velikih butar, ki so jih mladeniči in dekleta včasih komaj nosili. Naš pesnik Simon Gregorčič je napisal čudovito pesnitev Oljki:

*Glej prišla oljna je nedelja
in polne srčnega veselja
vrviyo trume v božji hram...
Odrasle zreš in otročiče
nesoče oljkove snopiče...
O, naj te oljke, kjer bi bile,
bi blagoslov in mir delile!*

Z blagoslovljeno butaro ali oljčnimi vejicami se je moralo priti čim prej domov, da bi bila sreča čim prej v domu. Blagoslovljene veje so bile shranjene na vratih ali v hiši, vrgle bi se na ogenj, da bi se pregnalo točo ali nevihto. Tudi ob setvi so bile vejice prisotne. Danes lahko dobite na ljubljanskem trgu pisane butarice, ki so zaradi posebne oblike in izvedbe postale eden najznačilnejših mestnih turističnih spominkov. Na veliki teden so se čistili in belili dom in hlevi. Kupovalo se je nekaj novega, kajti za vuzem se je moralo obleči ali obuti nekaj novega. Posebnost za veliki četrtek in petek je bilo vezanje zvonov, ko gredo "zvonovi v Rim". Namesto zvonov klopota raglja. Raglje smo dobivali tudi mi otroci in z njimi smo delali velik trušč, ko smo jih vrteli. To čarodejno

orodje je preganjalo demone. Na Dolenjskem so nosili pred cerkvena vrata stare škafe, skrinje, omare in z gorjačami udrihali po ropotiji. V Prekmurju so se bali čarovnic, da ne bi vzele kravi mleko. Pokali so z biči in tulili v mlečne piskre. Streljalo pa se je tudi s možnarji. Kristus na križu se je prekrival s črnim pajčolanom. Procesije na veliki petek so prikazovale Jezusovo muko s križem. Križ je moral nositi človek, ki so ga izbrali. Te procesije so še vedno prisotne v Škofji Loki in na Primorskem. Blagoslavljalno pa se je tudi ogenj - baklje, sveče v cerkvi. Pripravljali so se veliki kresovi - vuzmenice v Beli krajini in drugod. Na vzpetinah in hribovskih se pripravljali kresovi in tekmovalo se je, kateri kres bo večji. Celo noč od sobote na nedeljo se je "vahtalo" kres. Ob jutranjem svitanju so se prižigali kresovi in ta čas je bil posebno svet trenutek v noči s sobote na nedeljo. Ogenj, toplota bi morala pomagati soncu, svetlobi - nad hladom, temo in žalostjo. Z ognjem pa se je odganjal tudi coper. Velikonočna jajca so se barvala na veliko soboto. To so pirhi, pisanice, remenke, rumenice. Jajce je simbol Velike noči. Gre za simbol periodične obnove narave in ponovnega rojenja, simbol izvira življenja v pomladanskem času. Jajca smo barvali z luščinami čebule, z bezgovim cvetjem, koprivami in hrastovim lubjem. Okraševalo se jih je s struganjem barve, z nagrizanjem barve s kislino in risanjem z voskom. Rišejo pa se tudi narodni motivi in vse to je tradicija naše ustvarjalnosti. Star običaj je tudi trkanje z jajci in valjenje pirhov po poševni plohi. Na veliko nedeljo je dan vstajenja, veselja, ko se zbere cela družina. Zgodaj zjutraj je blagoslov jedi pri prvi sveti maši. Pletene košare se napolnijo s šunko, pirhi, hrenom, pinco in drugimi dobrotami. Košare se prekrivajo z najlepšimi ročnimi deli in pomembno je biti med prvimi pri žegnju. Zbere se cela družina, da po dolgem postu dobi delež blagoslovljene hrane. Za vuzem pravijo, da je izvedenka od vzeti, da po dolgem času posta zopet lahko vzameš meso in druge dobrote. Tudi voda ob Veliki noči ima čarodejno moč. Umivalo se je v studenčnici ali tekoči vodi in to leto ni bila nevarna niti kuga. Dekleta so si izpirala obraz, da bi bila lepša. Moralo bi se iti tudi k spovedi, kar je simbol čiščenja in ponovnega rojenja. Pirhi so se navadno podarjali na velikonočni ponedeljek, ko se je obiskovalo sorodnike in prijatelje. Svoji ljubezni ali simpatiji se je poklanjalo pirhe z napisi:

Pisanica rdeča - ljubezen goreča,
Tebi jo dam, ko te rada imam,
Iz srca te ljubim, ti pisanko dam,
Pisanko rdečo napisala bom, na tebe pozabla nikoli ne bom.

Komaj pozneje najdemo simbol zajca, ki je bil v germanskih mitih spremljevalec boginje pomladi in je tudi prastari simbol plodnosti.

Vsa ta tradicija pa ima nekje tenko nit, ki povezuje Ukrajino, Poljsko, Češko, Hrvaško, Slovenijo in nam govori, da smo imeli nekje davno iste korenine. Negujmo našo bogato tradicijo, da jo utrip modernega časa ne bi preglasil in prenesimo običaje in jezik naših staršev na naše otroke!

Cvetka Matko

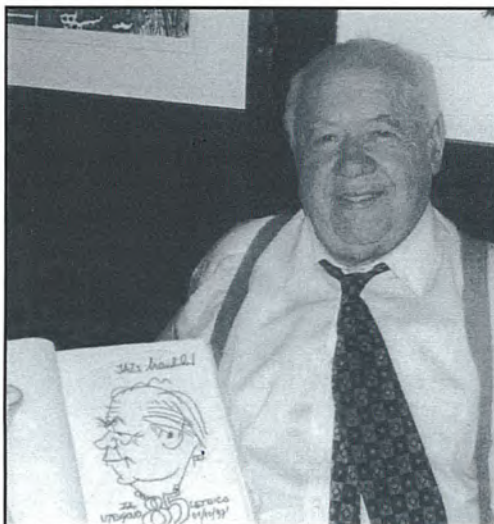

FRANC SRAKAR - SLOVO OD ŠE ENEGA ATLETA

U mrl je še en slavni slovenski športnik starejše generacije, atlet **Franc Srakar**. Njegova življenjska pot je bila povezana z Zagrebom in Zagrebčani.

Franca Sakara sem spoznala v Ljubljani, v času, ko se je že davno umaknil z atletskih stez. Rodil se je leta 1912, najboljši atletske dneve pa je preživel v letih 1935-40. Bil je prvak in reprezentant v teku na 800 metrov. Prvi juniorski rekord je dosegel leta 1933, ko je to stezo pretekel v času 2:08.2. Pozneje je postavljali rekorde tako na 800 kot na 1500 metrov, vse do svojega najboljšega časa v karieri 1:58.2, ki ga je dosegel tik pred izbruhom 2. svetovne vojne.

Srakar, po poklicu računovodja, je tedaj iz svojega kluba ASK "Primorje" v Ljubljani preselil v zelo znani zagrebški klub HŠK "Concordija". V Zagreb je prišel skupaj z dolgoletnim Adolfo Starmanom, izvrstnim kros tekačem. Pridružila sta se juniorju **Jožetu Kotniku** (o katerem sem pisala v eni od prvih števil Novega odmeva). Prav v vrstah "Concordije" je

bilo veliko Slovencev, ne samo v atletiki, ampak tudi v nogometu, tenisu, plavanju, hokeju na travi in drugih športnih sekcijah. V Zagrebu je Srakar kmalu postal član NAKIČ-a. Posebej je bil aktiven v dramski sekciji. Pomagal je predsedniku društva **Hinku Nučiču**, slavnemu slovensko-hrvaškemu igralcu, ki je režiral številne predstave v slovenščini za zagrebške Slovence. Srakar mi je pripovedoval, kako je stal ob strani Nučiču, ko je ustaški režim prepovedal nadaljnje združevanje Slovencev v NDH. To je bil velik udarec za ljubitelje slovenske besede in slo-

venske kulture, ne glede na politična pričanja. Šele po letu 1945, v socialistični Jugoslaviji, so se Slovenci znova lahko povezovali in posvetili skupni dejavnosti.

Kot atlet je Srakar nastopal na tedaj zelo priljubljenih Balkanskih igrah, na katerih sem tudi sama tekla nepretrgoma od leta 1957 do leta 1966. To je bilo močno mednarodno tekmovanje, na katerem so sodelovali atleti iz Jugoslavije, Grčije, Bolgarije, Romunije, Albanije in Turčije, občasno pa so zunaj konkurence nastopili tudi Madžari. Srakar je branil jugoslovanske barve na teku na 800 metrov in v štafeti 4x400 metrov. Balkanske igre so bile ustanovljene v Atenah leta 1929, zdaj pa so obnovljene, vendar potekajo brez športnikov iz Hrvaške in Slovenije. Franc Srakar je bil ugleden atletske delavec, mednarodni atletske sodnik, inštruktor za mlade sodnike, v svojem življenjskem poklicu, računovodstvu, pa je kot velik strokovnjak in poznavalec delal skoraj do smrti.

Srakar se je iz Zagreba v Ljubljano vrnil leta 1946. Tekel je vse do hujše poškodbe Ahilove tetive leta 1950, ko je že napolnil 38 let. Bil je visok, močan, z izrazitim prsnim košem. Vsi so ga spoštovali in imeli radi zaradi njegove vedrine, dobre narave in velikodušnega odnosa do mladih, ki jim je bil vedno in povsod pripravljen pomagati.

Olga Šikovec-Luncer

PLANINARSKI POHOD DRAMLJE - ŽIČKA KARTUZUA - URŠULA

Planinarsko društvo "Dramlje" organiziralo je 12. veljače, več 19. put tradicionalni pohod od Dramlja (mjesto 7 km udaljeno od općinskog središta Šentjur) preko Žičke kartuzije do Uršule. Pohod je u spomen legendarne XIV. divizije i njenog pohoda u Štajersku godine 1944. Organizira se svake godine na drugu subotu u veljači, u dužini skoro 22 km i može se prehodati za oko 5 sati, ukoliko se ne zadržavate usput predugo pri prijaznim domaćinima koji vas nude s jelom i pićem.

Hodati se počne iz centra Dramlja, gdje je interesantno pogledati spomen ploču na župnoj crkvi. Ploča je u spomen dolaska Franje Josipa u Dramlje. Put vodi kroz selo Svetelka u Stražu na Gori (oko 1 sat hoda). Prolazimo kraj lijepo obnovljenog kužnog znamenja. U Straži na Gori je i prvi odmor kod rodne kuće heroja Miloša Zidanšeka. Dalje se nastavlja kroz Spodnje Slemene na greben Zgornje Slemene, koji je razvodnica savskog i dravskog sliva. Na 625 m, najviša točka pohoda, je domaćinstvo Šelih, gdje je kontrolna točka pohoda i prigoda za odmor i okrijepu. Od Straže do Slemene hoda se oko 1 sat. Potom se treba spustiti na cestu Črešnjice - Špitalič i nastaviti na istok prema Špitaliču. Na putu su razvaline Žičke kartuzije,

koje zadnje godine Konjiška općina brižno obnavlja. Postavili su i panoe s podacima o Žičkoj kartuziji, osnovanoj u XII. st., a napuštenoj u XVIII. nakon što je Josip II. prognao redovnike i otada je samostan bio u stalnom propadanju.

U blizini kartuzije je najstarija gostiona u Sloveniji - Gastruž, obnovljena, ali nažalost u zimsko doba zatvorena. Tu je i spomenik palom zapovjedniku Kneževiću. Put nas dalje vodi po dolini Sv. Janeza do Špitaliča, mjestanca s lijepom crkvom. U zadnje vrijeme su Žička kartuzija i dolina Sv. Janeza došle u javnost i po žalosnim događajima nakon II. svjetskog ra-

ta. Naime, prema svjedočanstvima ljudi iz tog kraja to je područje postalo zadnje počivalište mnogih žrtava "križnog puta".

Smjer pohoda od Špitaliča je uspon na greben u Jazbine i Grušce, gdje se opet možemo odmoriti i okrijepiti te dalje nastaviti kroz Vodule na zadnji uspon do Sv. Uršule. Usput nas prijazni domaćini i vikendaši nude da kušamo odlično vino. Kod crkve Sv. Uršule (461 m) je završetak pohoda potvrđivanjem dnevnika pohoda. Za višekratno sudjelovanje (dva, četiri i šest) dobivaju se brončana, srebrna i zlatna značka, a za deseterostruko sudjelovanje dodjeljuju se plakete, priznanja. Sa sv. Uršule spuštamo se prema Dramlju (oko pola sata), gdje smo ostavili prijevozno sredstvo. Za planinare, koji su došli na pohod javnim prijevozom, organizatori su osigurali autobus, koji je prebacio pohodnike na željezničku postaju Šentjur. Kad smo već u tom kraju, šteta je ne posjetiti rodnu kuću i muzej bl. A. M. Slomšeka u Ponikvi, gdje se u lijepo uređenom prostoru upoznamo sa životom i radom tog velikog i zaslužnog Slovenca. Do Ponikve dođemo iz Dramlja autom (oko 7 km) ili možemo odmah sa sv. Uršule pješice označenim putem za jedan sat.

Zdenko Jurinić

STANKO BLOUDEK - TUDI NA HRVAŠKEM

Novi odmev je novembra leta 1998 objavil zanimiv članek **Olge Šikovec-Luncer** o **Bogomiru Grilcu**, 14-kratnem prvaku Jugoslavije v skakanju z deske in stolpa. Grilc je bil rojen v Ljubljani, vendar je največji del športnega življenja preživel v Karlovcu in je eden od najbolj znanih Slovencev v hrvaškem športu. V tem članku je omenjen tudi **Stanko Bloudek**, ki je leta 1930 na Korani v Karlovcu zgradil 10-metrsko leseno skakalnico. Že leto dni prej pa je v Ljubljani, ob plavalnem bazenu Ilirija, zgradil skakalni stolp, vendar iz armiranega betona. Na žalost obeh stolpov danes ni več. Skakalni stolp v Karlovcu je zaradi slabega vzdrževanja v času 2. svetovne vojne strohnjel, zato je bil porušen. Okoli leta 1947 so sicer v njegovi bližini začeli graditi plavalni bazen in skakalnico, vendar se je gradnja opustila. Tudi skakalnega stolpa niso zgradili, saj načrti športnega gradbenega biroja iz Zagreba niso ustrezali olimpijskim normam, zaradi česar bi bil objekt neprimeren za treninge in tekmovanja. Po letu 1980 je bil porušen tudi skakalni stolp ob bazenu Ilirija v Ljubljani in to ne samo zaradi vse manjšega zanimanja za skakalni šport, ampak tudi iz ekonomskih razlogov. Globina bazena pod skakalnim stolpom se je s 5 metrov zmanjšala na 2,5 metra, s čemer se je prihranilo pri vodi za polnjenje bazena, pa tudi pri njenem ogrevanju. S tem je tudi zamrl ta šport v Ljubljani in Karlovcu, ki sta dala najboljše jugoslovanske skakalce v vodo (**Ziherl, Kordelič, Grile**).

Stanko Bloudek (Idrija, 1890 - Ljubljana, 1959) sodi med najbolj znane osebe v bogati zgodovini slovenskega športa. V zadnjem desetletju svojega življenja je bil tudi pomemben član Mednarodnega Olimpijskega komiteja. Danes se v Sloveniji najuspešnejšim športnikom, športnim delavcem in športnim organizacijam vsako leto podeljujejo Bloudkove nagrade in priznanja za njihove dosežke.

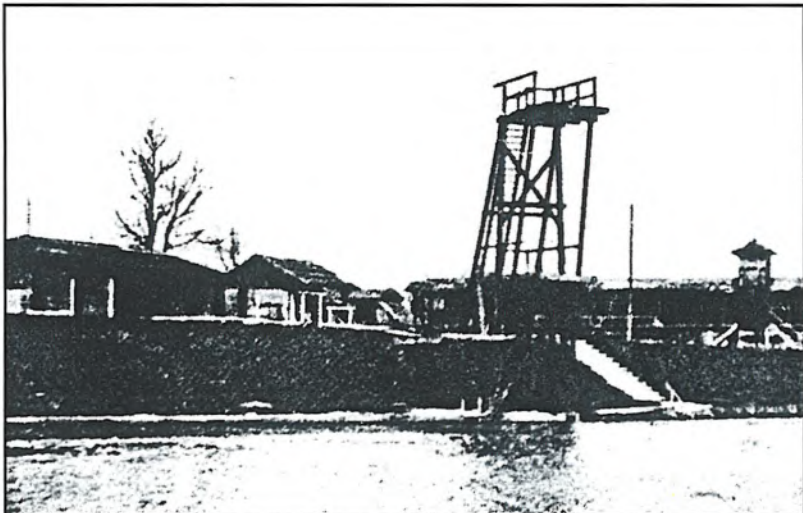
Po stroki je bil Bloudek strojni inženir, štu-

diral in diplomiral je leta 1912 na univerzi v Pragi. Že kot dijak v gimnaziji, predvsem pa kot študent, se je strastno ukvarjal s teorijo, nato pa še konstrukcijo letal. Med konstruktorji so bila znana njegova letala Racek (1910), Libela (1911), Sraka (1926) in Lojze (1930). Lotil se je tudi načrtov letala, podobnega današnjemu helikopterju (navpičen vzlet). Tudi prvi slovenski avtomobil imenovan Triglav, je bil konstruiran po njegovem načrtu in leta 1936 izdelan v lastnem podjetju Avtomontaža. Tu je bila izdelana vsa karoserija, le motor je bil uvožen iz Nemčije. Od 1. 1932 pa skoraj do smrti je bil konstruktor in graditelj vseh smučarskih skakalnic v Planici, kjer je bila leta 1936 dosežena dolžina skoka 100 metrov in leta 1948 120 metrov. Pozneje so se skoki preko te dolžine preimenovali v polete. Kot svetovalec je sodeloval pri

gradnji mnogih naših in evropskih skakalnic in sploh je njegovo ime čvrsto povezano s smučarskimi poleti. Bloudek je bil res pravi ljubitelj športa, ki je pri nas uvedel in organiziral tudi nove športne panoge. Najprej je bil nogometaš, vendar je zaradi poškodbe kolena nogomet kmalu opustil. Posvetil se je atletiki in bil prvi slovenski rekorder v metu diska. Največji uspeh pa je dosegel v umetnostnem drsanju, kjer je bil od leta 1926 do leta 1929 državni prvak. Ni bilo športa, pri katerem ne bi sodeloval zaradi rekreacije. Finančno je podpiral vse športne panoge, saj je bil zaradi svojega dela, predvsem pa patentiranja mnogih tehničnih izumov, dobro situiran. Tako so bili mnogi športni objekti Š.K. Ilirija zgrajeni prav z njegovo denarno pomočjo. L. 1920 je na nogometnem igrišču kluba uredil prvo atletsko stezo v Sloveniji, s krogom za mete in zaletiščem za skoke. L. 1925 so bile zgrajene še tribune z garderobami in sanitarijami. Postopoma se je zgradilo še 7 teniških igrišč, ki so se v zimskem času spremenila v drsališča. L. 1929 je bila otvoritev Ilirijinega plavalnega bazena s skakalnim stolpom in 14 x 4 metra velikega zimskega bazena. Stroški za vse to so presegali 3 milijone tedanjih dinarjev (60.000 ameriških dolarjev). Skoro dve tretjini tega zneska je daroval Bloudek. L. 1930 je bila na nogometnem igrišču napeljana reflektorska razsvetljava, kar je omogočilo treniranje in igro tudi v mraku. Ta je sodila med prve tovrstne v Jugoslaviji. V času 2. svetovne vojne je sodeloval s partizani, za katere je izdeloval tehnične naprave in jih finančno podpiral. Zato je bil dvakrat zaprt in si je komaj rešil življenje. Po končani vojni je bil vodilni funkcionar v telesnokulturnih organizacijah. Ko je bil leta 1950 odprt športni projektantski biro, je bil Bloudek postavljan za njegovega direktorja. Pod njegovim vodstvom je bilo obnovljenih in izgrajenih 32 plavalnih bazenov, 25 atletskih stez, 36 smučarskih skakalnic in še mnogo drugih športnih objektov.

Dr. Albert Majder

ŠPORTNA DOGAJANJA

SMUČANJE

Copper Mountain - V ameriškem zimskem turističnem centru je novembra lani potekal prvi slalom za svetovni pokal. **Janica Kostelić** ga je izvršno izpeljala in

končala na četrtem mestu. Od slovenskih smučark je bila dobra le **Alenka Dovžan**, na osmem mestu. **Lake Louise** - V tem kanadskem mestu je, prav tako novembra, na prvem superveslalomu v tej sezoni prvič v svoji karieri zmagala **Mojca Suhadolc**. **Kostelićeva** je bila zelo dobra na šestem mestu.

Serre Chevalier - **Janica Kostelić** je v slalomu zmagala z veliko prednostjo pred ostalimi tekmovalkami in tako prevzela vodstvo v točkovanju za svetovni pokal. Slovenske smučarke se na tej decembrski tekmi niso iskazale; samo **Dovžanova** je bila solidna na 15. mestu.

Sestrières - V znanem italijanskem turističnem središču je decembra lani drugič zapored prepričljivo zmagala **Janica Kostelić**.

Slovenske smučarke so bile solidne: 10. **Špela Pretnar**, 12. **Nataša Bokal** in 13. **Alenka Dovžan**. **Kostelićeva** je bila favorit za osvojitve svetovnega pokala. Toda, zgodila se je velika nesreča na smuku v St. Moritzu. Zaradi poškodbe pri padcu je bila sezona za hrvaško smučarko končana. V nadaljevanju tekmovanj za svetovni pokal so slovenske smučarke prišle v veliko formo. **Špela Pretnar** ima za sabo tri zmage v slalomu in je vodilna v tej disciplini. Tudi **Mojca Suhadolc** je pri vrhu v superveslalomu.

BALINANJE

Lyon - v Franciji je novembra lani potekalo svetovno prvenstvo v balinanju. Finale sta si priborila hrvaški in slovenski dvojec, **Guljo in Guština** ter **Vehar in Škoberne**. Slovenski par je zmagal z izidom 13 : 8.

KOŠARKA

Reka - V finalu reškega turnirja decembra lani sta se pomerila hrvaški prvak **Cibona** in slovenski **Union Olimpija**. Prvi polčas se je končal z minimalnim vodstvom **Cibone**. V drugem so se razigrali **Ljubljančani**, ki so vodili kar za dvajset točk prednosti. **Olimpija** je turnir osvojila z izidom 88 : 75.

ROKOMET

Biograd - Decembra lani sta se na na dveh prijateljskih tekmah pomerili reprezentanci **Hrvaške** in **Slovenije**. V obeh tekmah sta bili ekipi zelo izenačeni, vendar so obakrat zmagali **Hrvati**, in sicer z izidi 24 : 23 oziroma 37 : 36.

Koper - V začetku januarja je slovensko moštvo na zadnji prijateljski in pripravljalni tekmi za evropsko prvenstvo igralo bivstveno bolje. **Slovenija** je z odlično igro

prepričljivo premagala **Hrvaško**, in sicer z izidom 33 : 26. Ta tekma je pokazala, da so se slovenski rokometarji za evropsko prvenstvo pripravili boljše od hrvaških.

Zagreb, Reka - Od 21. do 30. januarja je potekalo četrto evropsko prvenstvo. Slovenske rokometarje je v tekmah njihove skupine na Reki bodrilo veliko število navijačev iz Slovenije. Na koncu so bili **Slovenci** tretji v skupini. V nabitosti polni dvorani v **Zagrebu** se je hrvaška reprezentanca borila za vstop v polfinale, kar pa ji ni uspelo. Tako so se hrvaški in slovenski rokometarji medseboj pomerili za peto mesto in odhod na **Olimpijske igre**. Tekma se je začela zelo nervozno z burnim navijanjem hrvaških navijačev. Slovenska reprezentanca se ni zmedla in je do konca odigrala odlično. V dramatični končnici so hrvaški rokometarji skušali izenačiti, vendar je slovenska reprezentanca zmagala z izidom 25 : 24. To je prvič, da so se slovenski rokometarji iz velike zagrebške dvorane vrnili domov kot zmagovalci, kjer so jim pripravili veličastven sprejem.

ODBOJKA

Maribor - Januarja so se v Ligi prvakinj pomerile odbojkarice **Maribor Branika** in **Reke**. V ekipi hrvaških prvakinj je bilo veliko reprezentantk, ki so pričakovano zmagale z izidom 3 : 1, v nizih 25 : 19, 20 : 25, 25 : 17, 25 : 20.

NOGOMET

Split - Februarja so se na prijateljski tekmi na stadionu **Poljud** pomerili nogometarji **Hajduka** in **Maribora**. Prvi polčas so splitski nogometarji odigrali izvrstno in povedli z izidom 3 : 0. V drugem polčasu so mariborski nogometarji

odigrali bolje, vendar je **Hajduk** zmagal, in sicer z izidom 4 : 3.

KOŠARKA

Laško, Zagreb - Januarja in februarja sta se v drugem delu Evropske lige pomerila slovenski viceprvak **Pivovarna Laško** in **Cibona**. Zaradi velike izkušnosti so bili košarkarji **Cibone** veliki favoriti. **Pivovarna Laško** se je dobro upirala, vendar je **Cibona** zmagala z izidom 81 : 68. Prvič je **Cibona** vodil trener **Neven Spahija**, nekdanji pomožni trener **Zmaga Sagadina** pri **Unionu Olimpiji**. Zagrebška povratna tekma je bila revijalna, saj je bilo v **Evropski ligi** že vse odloženo. **Cibona** je zmagala z izidom 88 : 80.

Rok Jurinič

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI!

DRAŽGOŠKI ALI
LOŠKI KRUHKI

Kruhki so užitno in tudi okrasno medeno pecivo. Znano je, da so jih pekli predvsem ob cerkvenih in družinskih praznikih (za svatovska darila, visoke jubileje, Miklavževa darila, prodajo na sejmi in cerkvenih prireditvah). Recept, ki vam ga predstavljam danes, sega v začetek 19. stoletja. Prehajal je iz roda v rod in se ohranil do današnjega časa.

Vzemi: 1 kg medu dobre kvalitete, gostega (hoja ali cvetličnega), 1,10 kg pšenične moke, 4 zravnanke žličke jelenove soli, 1 žličko mletega cimeta, 0,5 dl vode. Za pikantnejši okus lahko dodate tudi nekaj zmletih klinčkov in nekaj zmletega popra.

zgnesti, da se lepo oblikuje v posebnem lesenem rezljanem modelu.

Kruhki - tako »dražgoški« kot »loški« - so promerno praznično ali osebno darilo. Rok trajanja je približno eno leto.

Slavica Benko

ŠARKELJ -
VELIKONOČNA
SLAŠČICA

Sestavine: 15 dkg surovega masla, 15 dkg sladkorja, 4 jajca, 30 dkg moke, približno četrt litra mleka, 10 dkg rozin, 1 kocko kvasa in ščepec soli. Potrebujemo tudi maščobo, s katero premažemo model - pekač ter 1 jajce, s katerim po vzhajanju premažemo šarkelj. Za konec potrebujemo vaniljev sladkor, s katerim potresemo slaščico.

Priprava: Sladkor in rume njake zmešamo, dodamo surovo maslo. Ko močno naraste, primešamo moko, sol, mlačno mleko, vzhajani kvas (lahko tudi limonove lupinice). Testo stepamo, dokler se ne loči od skled. Nazadnje mu primešamo sneg 4 beljakov in rozine. Testo damo v pomaščen model (lahko potresen z mandelji) in postavimo na toplo, da vzhaja. Vzhajani šarkelj pomažemo z jajcem in pečemo okoli tričetrt ure na temperaturi od 180 - 200 °C. Pečen šarkelj zvrnemo na krožnik in ga potresemo z vaniljevim sladkorjem. Po želji ga lahko oblijemo s čokoladno ali kakšno drugo glazuro.

Serviranje: k rezini šarklja se izvrstno priležejo na tanko narezan pršut in dobro črno vino - teran, merlot in podobno.

Ivanka Nikčević

Priprava: med segrejem na 60° C. Vročega med stalnim mešanjem počasi vlivamo v moko. Dodamo začimbe in v topli vodi stopljeno jelenovo sol (paziti moramo, da se bo sol čisto stopila). Zgnetemo v precej trdo testo, ki ga lahko pričnemo takoj oblikovati. Testo oblikujemo z valjčkom v poljubno obliko, debeline 0,5 cm. Robove okrasimo s posebno ščipalko. Okraske izdelamo posebej in jih polagamo na testo. Testo prej premažemo z vodo, da se okrasek prime podlage. Kruhke pečemo 15 do 20 minut pri temperaturi 180° C. Ko so pečeni, jih premažemo z raztopino medu, da dobijo lep lesk.

Za loške kruhke potrebujemo iste sestavine, le moka naj bo ržena in ajdova. Testo je treba še bolj

DRAGI
OTROCI!

Pred tremi meseci smo bili polni pričakovanj, kaj nam bo prineslo prihajajoče leto. Pozabili smo že na novoletni vrvež, na darila, Božička in Dedka mraza, že je pred nami najbolj norčavi in veseli del leta, pustovanje - maškarade - karneval - fašnik. Najbolj vznemirljiva, nekaterim, predvsem majhnim otrokom pa najbolj strašna pustna maska - šema - maškara je KURENT. Najslavnejši so tisti s Ptujskega polja. Vasi tam okoli prevzame v pustnem času prav posebno razpoloženje. Ljudje pozabijo na delo, otroci na šolo, povsod se peče, cvre in kuha. Junaki teh dni pa so kurenti. Sen slehernega fantiča s Ptujskega polja je, našemiti se v kurenta. Kurent je svojevrstna in skrivnostna maska. Oblečen je v ovčji kožuh in

nodoravno

navpično

prepasan z verigo ali pasom, na katerem visi cela vrsta kravjih zvoncev. Na nogah ima pisane nogavice in črne škornje. Na glavo si potisne strašno kosmato kapo. Pravijo, da tisti, ki si jo posadi na glavo, zapade čudnemu vplivu in ne more mirovati. Na obraznem delu maske so vrezane odprtine za oči in usta, nos pa je podoben rilcu. Zobje so iz belega fižola, nanizane na vrvico, iz ust pa mu visi dolg rdeč jezik. Na vrhu glave štrlita kvišku dva rogova okrašena s pisanimi trakovi in z vsake strani obdana še s puranjimi peresi. V rokah drži kurent ježevko - palico, ki je na enem

koncu ovita v jezevo kožo. Ko se podijo po Ptujskem polju, daleč naokoli odmeva zvonjenje njihovih zvoncev, ki preganja zimo in kliče pomlad. *Slavica Benko*

Rešitev križanke:

Dobili smo 7 pravih rešitev. Nagrade so dobili:

1. Dejan Oblak - knjigo Jožeta Snoja Palčki so 2. Vedran Planinšek - knjigo Jožeta Smoleta Palčki so 3. Andreja Gulić - knjigo Slovenskih ljudskih pesmi za otroke Pojte, pojte, drobne ptice, preženite vse meglice

Ostlim reševalcem želim več sreče pri naslednji križanki.

Rešitev nagradne križanke pošljite na naslov: SLOVENSKI DOM (za križanko) Masarykova 13/I, 10 000 Zagreb

Na naši zadnji uri slovenščine smo upodabljali pisanice. Uporabili smo voščenske, z njimi smo narisali ornamente, potem pa smo jih pobarvali z vodenkami. Pred vami so izdelki Andreje, Marija in Jurija.

Jurij Benko

Pa še dve pomladni uganki:

Sapa vanjo zapihlja, pa zatrobi: tra - ra - ra (*trobentica*)

Spomladi se prvi zbudi, z glavico belo neslišno zveni. (*zvonček*)

ALI STE VEDELI...

... da je slovenski gledališki režiser **Ferdo Delak** (1905 - 1968) v letih 1946-51 ustvarjal v Drami Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu. Bil je tudi upravnik Narodnega gledališča na Reki, in sicer v letih 1951-54.

... da je meja s Hrvaško najdaljša državna meja Slovenije. Po podatkih iz Statističnega letopisa Republike Slovenije za leto 1992 meri 546 kilometrov, od tega je 306 kilometrov suhozemne in 240 kilometrov rečne meje. Zanimivo je, da je hrvaški Statistični letopis za leto 1992 navedel, da je meja dolga le 501 kilometer.

... da je hrvaški gledališki igralec in režiser **Leon Dragutinić** (1873 - 1917) v obdobju 1901-10 ustvarjal v Ljubljani. V letih 1910-14 je bil umetniški vodja tržaškega Slovenskega gledališča. Bil je prvi Cankarjev Krnec (Kralj na Betajnovi), Zlodej (Pohujšanje v dolini šentfolarjanski) in Grozd (Za narodov blagor).

... da je slovenski pisatelj, politik, urednik in publicist **Etbin Kristan** (1867 - 1953) obiskoval gimnazijo v Zagrebu. Kadetnico je končal v Karlovcu, kjer je dosegel čin nadporočnika, vendar pa se je vojaški karieri leta 1887 odpovedal in se posvetil novinarstvu. Tedaj je postal dopisnik časopisa Agramer Tagblatt.

... da je bil matematik, fizik in filozof **Josip Križan** (1841 - 1921) gimnazijski profesor v Varaždinu. Leta 1886 je napisal delo Logika, ki je prvi slovenski učbenik logike, terminološko primerljiv s tedanjimi nemško pisanimi učbeniki te stroke. Križan je v hrvaščini napisal knjigo Nauk o čustvih (1885).

... da je arheolog in antični zgodovinar **Josip Klemenc** (1898 - 1967) diplomiral na zagrebški filozofski fakulteti, in sicer leta 1920 iz arheologije, leta 1921 pa še iz zgodovine in zemljepisa. V Zagrebu je tudi doktoriral s temo o dislokaciji timske vojske v Panoniji v 1. stoletju po n.š. Nekaj časa je poučeval na gimnaziji na Ptuju, v letih 1922-42 pa je bil zaposlen v zagrebškem arheološkem muzeju, nazadnje kot kustos. Po vojni je predaval na ljubljanski filozofski fakulteti, kjer je vzgojil prve generacije arheologov na Slovenskem.

... da je jeseni leta 1912 nastala Hrvatsko-slovenska stranka prava z dvema predsednikoma, **M. Starčevićem** in **I. Šušteršičem**. Ivan Šušteršič (1863 - 1925), ki je bil tedaj poslanec na Dunaju, je izjavil: "Hrvaško-slovenski narod je eno telo, eno srce, ena duša."

... da se je slovenski kipar **Svetoslav Peruzzi** (1881 - 1936) na prigovarjanje **Ivana Meštrovića** leta 1910 preselil iz Ljubljane v Split, kjer je bil v letih 1911-36 profesor modeliranja na obrtni šoli. V tem času je med drugim izdelal Plaketo dona Frana Bulića (1921) in portretno glavo Frana Šimunovića (1922-23).

Slika na naslovnici: Josip Gostič. Novi odmev izdaja Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministrstva za kulturo Republike Slovenije. **Za izdajatelja:** Darko Šonc. **Urednik:** Silvin Jerman. **Uredništvo:** Miroslava Marija Bahun, Slavica Benko, Tanja Bernard, Marijan Horn, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Ilinka Todorovski (pregled, priprava in oprema besedil). **Oblikovanje in prelom:** Ljudevit Gaj. **Tisk:** FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. **Naklada:** 500 izvodov. **Naslov uredništva:** Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.tel.hr

LISCA
FASHION

LISCA Zagreb d.o.o.
Vincenta iz Kastva 14 / 10000 Zagreb
Tel. (1) 38 41 390 / Fax (1) 38 41 406